JOURNALISTI

2
2015

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
91. vuosikerta 5.2.2015

Osumia pelkäämättä

Suomalainen urheilujournalismi ei ole ollut entisensä sen jälkeen, kun Jukka Rönkä otti Urheilulehden komentoonsa vuonna 2001. 8

YLE JOUKKOISTAA S.4 · SATIIRIA? SUOMESSA? S.16 · VASTUU JA TERRORIUUTISET S.23 · UUSI INARI S.24

tässä lehdessä

Jenni Leukumaavaara etsii uutta kulmaa saamelaisaiheisiin. 27

KUVA: JOUNI PORSANGER

Selostuskoppi on perinteisesti miesten aluetta. Ylen Riikka Smolander on esimerkki muuttuvasta maailmasta. 14

ESSEE: Ihminen ei koskaan voi olla laiton, kirjoittaa Jussi Förbom. Median olisi syytä uusia puhetapansa. 18

poimuri

Tässä siis neuvoni nuorille toimittajille: Älä edes kuvittele tienaavasi freelancerina elantoasi, vaan keksi joku muu juttu, jolla teet rahaa. Ja käytä mediaa todellisen ammattisi promoamiseen.

Toimittaja, liikemies Sami ”Hupparihörhö” Kuusela Suomen Kuvalehdessä 20. tammikuuta

Halusin aikoinaan toimittajan uralle, koska halusin kirjoittaa kulttuurista. Kulttuurissa kiehtoo se, että taiteessa noustaan arjen hektisyyden ja raadollisuuden yläpuolelle. Se edustaa suurempia ja kauniimpia asioita elämässä kuin päivittäinen uutisvirta.

Helsingin Sanomien kulttuuritoimituksen uusi esimies Hanna Mahlamäki Helsingin Sanomissa 17. tammikuuta

Olen yrittänyt pian 20 vuotta ymmärtää, miten internet vaikuttaa journalismin tekemiseen ja kulutukseen. Yksi tärkeimmistä oivalluksista on se, että internet-aikana ei kannata tehdä samaa kuin muut.

Ylen Uutis- ja ajankohtaistoiminnan johtaja Atte Jääskeläinen Avoin Yle -blogissa 26. tammikuuta

Takavuosikymmeninä, ennen internetiä, toimittajia kehotettiin ilmaisemaan asiansa niin, että ”mökin mummokin” sen ymmärtää.

Toimittaja Rauli Virtanen Kepa.fi:ssä 26. tammikuuta

Toivon, että toimittajilla olisi aikaa juttujen tekemiseen yhtä paljon kuin bloggareilla. Toivon, että tulevaisuudessa toimittajille olisi työpaikkoja ja toivon, että toimittajat pysyvät median murroksessa ja kehityksessä mukana.

Sarjayrittäjä, bloggaaja Ilkka O. Lavas City.fi:ssä 21. tammikuuta

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton ammattilehti
91. vuosikerta 5. 2. 2015

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/REDAKTIONS-SEKRETERARE
Manu Haapalainen 040 755 5002
Manu Marttinen (vuorotteluvapaalla)

TOIMITTAJAT/REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Heli Saarela 050 528 5001

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
YAP tilaajapalvelu 0303 9778
tilaajapalvelu@yap.fi

PAINO/TRYCKERI
I-print Oy,Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
(09) 6122 330, faksi (09) 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi
www.journalisti.fi

KANNEN KUVA: TAAVETTI ALIN

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Paljon porua, vähän villoja

Työmarkkinoiden ja yritystoiminnan muutostrendejä pohtinut työryhmä herätti suuria toiveita. Vielä suurempia ovat pettymyksen tunteet, kun tarkastelee kolme ja puoli vuotta kestäneen työn tuloksia. Käteen ei jäänyt juuri mitään konkreettista, mikä parantaisi määräaikaisten, osa-aikaisten, tarvittaessa töihin tulevien ja vuokratyöntekijöiden sekä itsensä työllistäjien asemaa.

Niin sanottu trendiryhmä sai työnsä päätökseen tammikuun lopulla. Työryhmä kirjasi ”viisi keskeistä havaintoa”, jotka liittyvät sen toimeksiantoon. Havainnot eivät sisällä nykytilannetta korjaavia tai tulevaa ohjaavia esityksiä.

Ryhmän loppuraportin mukaan (1) ei ole järkevää luoda uutta ryhmää työsuhteen ja yrittäjyyden välille. Se toteaa, että (2) uudenlaiset työnteon muodot yleistyvät ja että (3) osa-aikatyöhön liittyy haasteita. Ryhmän havaintoihin lukeutuu myös kirjaus, jonka mukaan (4) työlainsäädännön uudistamistarpeista on erilaisia näkemyksiä. Havaintona todetaan myös (5) yhteinen tavoite toimivista ja tasa-arvoisista työmarkkinoista.

> ”Käteen ei jäänyt juuri mitään konkreettista.

Nämä havainnot ovat jokseenkin tyhjiä itsestäänselvyyksiä, varsinkin kun ryhmän vuonna 2012 julkistetun väliraportin ja työn tuottaman tiedon perusteella olisi voinut tehdä myös konkreettisia ehdotuksia, joilla uusiin työnteon muotoihin liittyviä työ- ja sosiaalilainsäädännön ongelmia voitaisiin korjata.

Journalisteille ja muille Journalistiliiton jäsenryhmille aiemmin epätyypillisiksi kutsutut työnteon muodot ovat tuttua arkea. Mutta ilmiö on laaja, monialainen ja voimakkaasti vahvistuva. Pelkästään nopeasti kasvavassa itsensä työllistäjien joukossa on Tilastokeskuksen laskelman mukaan 152 000 henkilöä. Se on kuusi prosenttia työllisen väestön kokonaismäärästä.

Heitä ei työ- ja sosiaalilainsäädäntö kohtele tasavertaisesti. Lait tuntevat ja tunnistavat perinteisen työsuhteen ja puhtaan yrittäjyyden, mutta eivät niiden välimaastoon lukeutuvaa itsensä työllistäjää: freelanceria, yksinyrittäjää, ammatinharjoittajaa ja apurahansaajaa, joka lisäksi saattaa tehdä silloin tällöin myös pätkän työsuhteista työtä tai opiskella.

Minkä taakseen jättää, sen edestään löytää. Tämä työelämäpaketti tulee varmasti politiikan pöydälle vaalien jälkeen. Ainakaan ongelmat eivät katoa.

Myönteistä trendiryhmän työssä oli itsensä työllistäjien aseman ymmärtäminen. Siltä pohjalta voisi rakentaa tavoitteita maan seuraavalle hallitukselle.

Mediavallankumous ja Yle

Median murros on vallankumous: **Gutenbergin** kuusisataavuotias imperiumi romahtaa. Paperille painettu lehti häviää nollille ja ykkösille. Tiedonvälityksen perinteinen järjestelmä on tiensä päässä. Elämme jo uutta aikaa, mutta emme tiedä, ketkä ovat voittajia. Emme tiedä, mitä jää jäljelle entisestä ja millainen on se uljas, uusi maailma, johon olemme matkalla.

Jaakko Tapaninen on kirjoittanut Franck Media-lle raportin *Ylen suuri tehtävä*, jossa hän kuvailee suomalaisen median murrosta ja eritoten Yleisradion roolia siinä. Tapaninen kuvaa tilanteen havainnollisesti: mainostulot hupenevat ja karkaavat maailmalle, lehtien levikit laskevat eikä verkko tuota niin paljon kuin pitäisi. Posti ottaa omansa, arvonlisävero kuristaa ja Yle syö markkinoita.

Raportissa kaikuu kaupallisen median ääni, ja juuri siksi se on tärkeä puheenvuoro. Keskustelu jatkukoon.

KASVO

MARIA HAUSEN

- Tuottaja Ylen verkkovälinekehitystiimissä.
- Työskennellyt Ylessä vuodesta 2008. Sitä ennen Satamassa kahdeksan vuotta, viimeksi Senior Designerina.
- Työhön kuuluu Kipinän kaltaisia projekteja, verkkoanalytiikkaa ja eri toimitusten verkkotiimien yhteisten hankintojen koordinointia.

Sinun Yleisradiosi

Ylen Kipinä-hankkeessa testataan avointa ideointia. Tuottaja Maria Hausen toivoo, että siitä tulee luonteva osa Ylen toimintaa.

NINA ERHO, TEKSTI ● VESA LAITINEN, KUVA

Musiikkiohjelma vaihtoehtoiselle rockmusiikille. Tehdään hyvää eroperheille -kampanja. Vlogi, jossa vinkataan lähimatkailukohteita.

Ehdotukset ovat Ylen Kipinä-hankkeesta, jossa se kutsuu verkossa yleisöä ideoimaan ja kehittämään sisältöjä ja palveluja.

”Yle-veron maksajilla pitäisi olla mahdollisuus vaikuttaa rahojen käyttöön. Ongelma on myös, että näytämme sulkeutuneilta, vaikka emme ole sitä. Muutos vaatii työtä, ja tämä on yksi avaus siihen suuntaan”, sanoo tuottaja **Maria Hausen**.

SYKSYLLÄ YLE teetti tutkimuksen vuorovaikutuksesta ja osallistamisesta arvontuottamisessa. Se kuulostaa kryptiseltä, mutta tulos oli selvä.

”Vain sata tuhannesta vastaajasta koki voivansa halutessaan vaikuttaa Ylen sisältöihin, mikä osoittaa, että Kipinälle on tilausta. Hankkeen esittelyvideon ennakkoon nähneistä kahdeksan kymmenestä kannatti sen toteuttamista.”

Joulukuussa alkanut Kipinä on vilahdellut Twitterissä, mutta kovaa sitä ei ole rummutettu, koska hanke on vasta ”hyvin kevyt pilotti”.

”Suurin tavoite on oppia ymmärtämään, mikä mallissa toimii, mikä ei ja millaiset resurssit isompi toteutus vaatisi. Mietimme myös, miten tämä saataisiin upotettua Ylen nykyiseen toimintaan.”

PILOTISTA ON jo opittu, että ideointi hyötyy ahkerasta yhteisömanagerista, joka levittää sanaa ja käy keskustelua yleisön kanssa. Ja että parhaat ideat saadaan, jos briiffataan huolella se, mitä haetaan.

Ideointi piti ensin avata alkuvuodesta, mutta työryhmä päätyi siihen, että joulunpyhinä ihmisillä voi olla enemmän aikaa ideoida. Tammikuussa ideoista äänestettiin jatkokehitykseen pääsevät.

Ideoita kertyi vajaassa kuukaudessa yli kahdeksankymmentä, mutta jatkokehityksestä jätettiin ulos Ylen nykytarjontaan liittyvät.

”Tästä tuli tietenkin vähän soraääniä, mutta siellä oli esimerkiksi Areenaan liittyviä ideoita, jotka ovat jo toteutumassa.”

ÄÄNESTYS TOTEUTETTAVASTA ideasta alkaa 19. helmikuuta. Budjetti ei ole suuri, mutta jotain konkreettista on tarkoitus saada aikaan.

”Yle-veron maksajilla pitäisi olla mahdollisuus vaikuttaa rahojen käyttöön.

”Hyvin kevyt tuotanto voidaan toteuttaa kokonaan. Isommasta voidaan tehdä demo tai prototyyppi, joka laitetaan eteenpäin täällä.”

Yleläisten suhtautuminen Kipinään on ollut ”varovaisen innokasta”. Tässä vaiheessa mallia on verkkokehittäjien ohella arvioimassa muutama tilaaja ja tuottaja. Hankkeen jatkosta Hausen ei uskalla vielä sanoa mitään.

”Kova tahto olisi saada tästä luonteva osa toimintaa. Isompi, vielä enemmän someen painottuva toteutus voisi auttaa meitä tavoittamaan nuoria, jotka eivät tällä hetkellä pidä Yleä kauhean olennaisena.” ●

Aikalisä. Kaisa Holanti otti välivuoden ja miettii opiskelupaikan vaihtamista ammattikorkeakouluun. Hän uskoo selvään ammattiin tähtäävien, käytännöllisten opintojen sopivan itselleen paremmin.

YHTEISHAKU 2015

- Yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin haetaan yhteishaussa samalla verkkolomakkeella.
- Journalismiopintoihin haetaan pääsääntöisesti haun toisessa osassa, 17.3.–9.4.
- Yhteishaussa opiskelija voi pyrkiä kuuteen eri koulutusohjelmaan. Vastaan voi ottaa yhden paikan lukukaudessa.

Liki kolmannes otti aikalisän

MARJA HONKONEN, TEKSTI • MAIJA TAMMI, KUVA

Tampereen yliopistossa toista vuotta journalistiikkaa opiskelevista moni jätti tulematta kursseille. Aloituspaikkojen määrä pysyy korkeakouluissa lähes entisellään.

Tampereen yliopiston journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma on ollut tänä lukuvuonna epätavallisessa tilanteessa. 12 opiskelijaa eli lähes kolmannes 39 journalistiikan toisen vuoden pääaineopiskelijasta ei suorita opintoja suositellussa aikataulussa, vaan on jättäytynyt oppiaineen kursseilta pois. Tieteenalayksikössä ei ole selvitetty, kuinka suuri osa on käytännössä keskeyttänyt opintonsa ja miksi.

Journalistiikan professori **Ari Heinonen** arvioi, että kurssivahvuuksien vaihtelu on pitkän aikavälin tarkastelussa normaalin rajoissa. Hän uskoo, että ainakin osa suorittaa puuttuvat opinnot tuonnempana. Kerätyn palautteen mukaan opetukseen ollaan suhteellisen tyytyväisiä.

Myös opinto-ohjauksesta vastaava yliopisto-opettaja **Maarit Jaakkola** varoo tekemästä vuosikurssin kutistumisesta johtopäätöksiä. Hän kuitenkin myöntää, että hyppäys on iso, ja se voi johtua osin alan epävarmuudesta.

”Yksilöllisen ohjauksen tarve on kasvanut. Ei ole enää niin selvää, mihin ammattiin viestintäalalla tähdätään”, Jaakkola sanoo.

Jyväskylän yliopiston journalistiikalla vastaavaa ilmiötä ei toistaiseksi ole ollut. Opintonsa jättää kesken vuosikurssia kohden muutama opiskelija.

TAMPEREELLA OPISKELLUT Kaisa Holanti päätti tauon pitämisestä viime keväänä. Suoraan lukion jälkeen opintonsa aloittanut Holanti totesi, että välivuosi töissä oli oman jaksamisen kannalta viisas vaihtoehto.

Koulutus vastasi Holannin odotuksia, mutta ala ei tunnu omalta.

”Se vaatisi kovaa paloa, kun työpaikat ovat vähissä”, Holanti sanoo.

Nyt hän harkitsee ammattikorkeakouluun hakemista.

Lisää tukea Holanti olisi kaivannut tulevaisuutensa pohdiskeluun ja esimerkiksi pääaineen vaihtamiseen. Opinto-ohjaus ei silti olisi vaikuttanut välivuosipäätökseen.

Jotkut opiskelijoista ovat yllättyneet opintojen sisällöistä ja vaativuudesta. Tietopohjaa ja valmiuksia käytännön kursseille etsitään sivuaineista.

JOURNALISTIIKAN VALINTAKOKEEN toimivuutta mietitään Heinosen mukaan tänä keväänä perusteellisesti, osana säännöllistä uudistustyötä. Vaikutukset näkyvät vuoden 2016 kokeissa. Yhden vuoden kokemukset eivät suoraan vaikuta opiskelijavalintaan.

”Toistaiseksi meille on tullut hyvää väkeä, joka suoriutuu opinnoistaan ja sijoittuu mukavasti työelämään”, Heinonen sanoo.

Muutoksia jo tämän kevään hakuun on silti luvassa. Hakumenettely uudistui syksyllä, ja nyt yliopistot ja ammattikorkeakoulut pannaan suosikkijärjestykseen samalle lomakkeelle.

”Jää nähtäväksi, mikä vaikutus sillä on. Täytyy toivoa, että hakijat ovat selvillä eri koulutuksien sisällöistä ja osaavat valita mieluisensa”, Heinonen sanoo.

JOURNALISMIKOULUTUKSEN aloituspaikkojen määrä pysyy liki entisellään. Tampereella kuvajournalismin linjalle valitaan peräti 12 opiskelijaa, tuplamäärä aiempaan verrattuna, mutta vastedes vain kahden vuoden välein.

Oulun ammattikorkeakoulussa journalismin suuntautumisvaihtoehtoon on jaossa 22 paikkaa, nimellisesti kaksi aiempaa enemmän. Vanhat nuorten ja aikuisten aloituspaikat valitaan kuitenkin nykyisin samasta kiintiöstä. Käytännössä määrä siis pienenee, tutkintovastaava **Heli Huttunen** kertoo.

Ouluun hakijoiden määrä on pyörinyt jo pitkään 700 tienoilla. Huttusen mukaan selviää vasta haun päätyttyä, vaikuttaako uusi hakujärjestelmä kiinnostukseen.

Muutoin journalismikoulutuksen paikkamäärä on pysynyt ennallaan. Yhteensä paikka on tarjolla 157–161 alempaa korkeakoulututkintoa aloittavalle opiskelijalle. ●

KOLUMNI

JANNE SAARIKIVI
janne.saarikivi@helsinki.fi
KIRJOITTAJA ON KIELITIETEEN TUTKIJA, JOKA ON TOIMINUT PROFESSORINA HELSINGIN YLIOPISTOSSA SEKÄ PARNASSON JA HELSINGIN SANOMIEN KOLUMNISTINA.

KUVA: KAI WIDELL

Hyvä lehtijuttu

Nuorena olin vanha ihminen. Pidin pikkutakkia ja kuuntelin **Sibeliusta**. Toimitin ystävieni kanssa epäsäännöllisesti ilmestynyttä pienlehteä, jossa ilmestyi pitkäpiimäisiä juttuja keskitysleireistä ja keskiajan teologiasta. Meillä oli ivallinen ilmaus sellaiselle kirjoittamiselle, mitä inhosimme. Se oli: hyvä lehtijuttu.

Hyvässä lehtijutussa ei jankuteta. Se on nopeasti luettavissa, tasapuolinen ja kohtuullinen. Lauseet eivät ole pitkiä eivätkä sanat vaikeita. Asiaa selitetään esimerkin valossa, eikä asioissa ei ole kovin montaa puolta, ehkä yksi tai korkeintaan kaksi sellaista, jotka erottuvat toisistaan selvästi.

Näin ajatellaan. Mutta oletteko lukeneet päivälehtiä muutaman vuosikymmenen takaa? Niissä julkaistiin yliopiston rehtorin avajaispuheet ja Suomalais-Ugrilaisen Seuran vuosikokousesitelmät lähes ilman toimittamista. Ministeri **Max Jakobsson** kirjoitti kolumneja, joilla oli sellaisia otsikoita kuin *Turvallisuuspolitiikkaa I*, *Turvallisuupolitiikkaa II* ja *Turvallisuuspolitiikkaa III*. Niissä käytiin tajunnanvirranomaisesti läpi **Napoleonin** sotia ja vuosikymmenten takaisen diplomatian klausuuleja.

TÄLLAINEN AINES on enimmäkseen kadonnut lehdistä, ehkä lukuun ottamatta aikakauslehti *Kanavaa*. Jossain journalismin korkeakoulussa voidaan muutoksesta iloita, mutta lukijana en ole aivan vakuuttunut. Ajattelen, että maailmaan mahtuisi kaikenlaisia tekstejä.

Eiköhän vain 1950-luvun sanomalehtien toimittaja luottanut lukijaan enemmän kuin nykyiset editorit. Hänen ei tarvinnut seurata klikkausten määrää. Hän saattoi palvella kuvitteellista ideaalilukijaa, joka on sivistynyt ja haluaa sivistyä lisää.

Tunnen journalisteja, joiden suurimman ivan aihe on professori, joka ei osaa kirjoittaa 2 500 merkin populaaria kirjoitusta tutkimuksestaan. Mutta tunnen myös professoreja, joiden suurimman halveksunnan kohteena ovat editoivat journalistit. He kun muuttavat professorin harkitut sanavalinnat ympäripyöreiksi banaliteeteiksi, jotta pieksämäkeläiset eläkeläiset voisivat nukkua rauhassa.

Journalisti kokee tekevänsä jutusta laajalle lukijakunnalle sopivan. Professori kokee, että keittiöapulainen tekee hänen tuliaisiksi tuomastaan peuran sisäpaistista lasten lihapulla-annoksen ja jättää sen maustamatta.

NYKYISIN OLEN oppinut kirjoittamaan hyviä lehtijuttuja. Olen tyytyväinen, että saan kirjoittaa kolumneja, joita lukevat monet. Mutta pahin pelkoni on, että en enää kirjoittaisi mitään muuta, siis mitään outoa, syvällistä ja harvoille tarkotettua. Että minusta tulisi vain hyvä journalisti, kun itse asiassa haluan olla myös muuta.

Päätän kirjoitukseni toivomukseen. Toivoisin lehdiltä huonoa journalismia, ainakin aika ajoin.

Mitä jos *Helsingin Sanomissa* ilmestyisi jonain päivänä minimalistisia runoja tai 2 800 merkistä koostuva virke. Tai edes lisää uutisia niistä yksisarvishoitajaksi valmistavista kursseista.

Minua ei tarvitse suojella sellaiselta. Olen aikuinen ja ymmärrän, että kaikkea lehdessä lukevaa ei pidä uskoa.

Erätauko. Urheilulehden Jussi Leppälahti (vas.), Topias Kauhala ja Jukka Rönkä kokevat, että lehden rajuus on yksipuolinen myytti. ”Lehdessä on erilaisia ääniä ja toimittajia. Jokainen saa olla, mitä on”, Kauhala sanoo.

Taistelu urheiluhulluista

Tyrmääviä mielipiteitä, tuhoavaa kiirettä, syväkeikkoja ja henkilöbrändejä. Journalisti kysyi, minne urheilujournalismi on matkalla.

JOHANNA POHJOLA, TEKSTI ○ TAAVETTI ALIN JA PENTTI VÄNSKÄ, KUVAT

Intohimo näyttää ulospäin lähes sodalta. Suomen suurimmat urheilulehdet ampuvat jykevin panoksin, kärjistävät ja kritisoivat.

Etenkin *Urheilulehden* jutuista valtaosa on kolumnimaisia, ärhäkkäitä analyysejä. Alan toinen viikkolehti, *Urheilusanomat*, on maltillisempi, mutta sekin pursuaa kolumneja ja analyysejä.

Urheilulehtien ja muun median skuuppikilpa johtaa ajoittain esimerkiksi siihen, että epävarmoja pelaajasiirtoja uutisoidaan varmoina.

”Kilpailu lukijoista on kovaa. Pitää erottua. Välillä tuntuu, että toimittajan mielipide on tärkeämpi kuin jutun uutissisältö”, sanoo STT-Lehtikuvan urheilutoimittaja **Kaija Yliniemi**, joka seuraa työkseen urheilun uutisvirtaa.

Tekeekö uutistaisto urheilujournalismista kärkästä mielipidejournalismia? Eivätkö ylilyönnit ja virheelliset tiedot syö uskottavuutta?

Syövät, vastaa *Ilta-Sanomien* urheilutoimituksen esimies **Vesa Rantanen**.

”Jokainen virhe on katastrofi. Koko journalismi perustuu siihen, ettei julkaista vääriä tietoja”, hän sanoo.

”Emme koskaan tietoisesti julkaise epävarmoja tietoja. Virheitä on sattunut, kun on luotettu vääriin lähteisiin.”

ILTA-SANOMIEN noin 25-henkinen urheilutoimitus tekee emolehden lisäksi torstaisin ilmestyvää *Urheilusanomia (US)*. Rantanen kiihtyy, kun häneltä kysyy *Urheilulehdestä* (*UL*).

Hän ei koe *UL*:ää kilpailijaksi, vaikka sen lukijamäärä, 111000, ohitti *US*:n 101000 lukijaa Kansallisen Mediatutkimuksen mittauksessa viime vuonna.

”Sillä on eri tehtävä. Painimme eri sarjoissa”, Rantanen sanoo.

”He jakavat mielipiteitään. Me teemme journalismia, jossa kunnioitetaan urheilua ja urheilijoita. Aiheutamme kohuja asioilla, emme siksi, että meistä puhuttaisiin.”

UL:n päätoimittajaa **Jukka Rön-**

> **Ne eivät olleet työkeikkoja vaan syvemmällä elämistä. Tutustuin ihmisiin ja tein asioita, joita he tekisivät.**
>
> Topias Kauhala, Urheilulehti

kää kyllästyttää, että lehteä soimataan mielipiteistä ja urheiluväen täystyrmäyksistä. Juttujen näkemykset ovat aina perusteltuja, hän sanoo.

”Lausuntoautomaattijournalismissa uskotaan, mitä haastateltava sanoo. Suurin osa valmentajista ei kuitenkaan voi kertoa totuutta esimerkiksi siitä, onko tyytyväinen johonkin pelaajaan”, lehteä vuodesta 2001 päätoimittanut Rönkä sanoo.

”Julkisuuteen kerrottua puppua pidetään parempana journalismina kuin sitä, että me hankimme tiedon syvältä ja uskallamme kertoa sen.”

Kun A-lehdet osti kituvan *Urheilulehden* 2002, toimittajia oli neljä. Nyt heitä on 15. Tilaajamäärä on samassa ajassa noussut 4 000:sta yli 30 000:een.

Röngän mukaan tavoite oli luoda oma suorasukainen tyyli sen sijaan, että lehti alkaisi kilpailla asiajournalismilla *US:n* eli silloisen *Veikkaajan* kanssa. Kyse on kohderyhmästä, hän sanoo.

”Löysimme ihmiset, jotka haluavat käydä voimakasta keskustelua lehden kanssa, haukkua ja kehua meitä, nauraa ja itkeä”, Rönkä, 55, sanoo.

”Myönnän, että olemme ampuneet joskus yli, tietoisestikin. Olemme sallineet lehdelle repaleisen maineen.”

Miten nämä kiistellyt jutut syntyvät?

TAMMIKUUN aurinko siivilöityy sälekaihtimista A-lehtien kokoushuoneessa Helsingin Kulosaaressa.

Urheilulehden viikkopalaverissa istuu kuusi miestä ja yksi nainen. Toimittajia kutsutaan lempinimillä: Kynä, Topi, Susi, Löfki ja Koikkis. Jotkut heistä jauhavat purkkaa ja hihittävät hiljaa videolle, jota lähettävät toistensa älypuhelimiin.

Suunniteltavan lehden juttuaiheet kuulostavat miedoilta, jopa myönteisiltä: Mitä Ilveksessä tehdään oikein, kun pelaajat kehittyvät? Miksi brittivalmentaja **David Moyesin** siirtyminen Baskimaahan on luonnollista?

Päätoimittaja Röngän mukaan toimittajille annetaan aikaa syventyä erityisaloihinsa. Jos juttua tehtäisiin ankeriaasta, kommenttikierroksen sijaan muutettaisiin mereen asumaan, hän vertaa.

Baskijutun tekijä, jalkapallotoimittaja **Topias Kauhala** rakentaa juttuaan aiemman työmatkansa oivalluksille. Jalkapallon suhde yhteiskuntaan kiinnostaa häntä.

Kauhalan, 34, mielestä parhaat jutut syntyvät kaukana lehdistökatsomoista. Jalkapallon MM-kilpailuissa Brasiliassa hän vieraili esimerkiksi hyökkääjätähti **Neymarin** entisessä koulussa ja vuoden 1950 MM-maalivahti **Moacir Barbosan** kantakioskilla.

”Pyrin pois sieltä, missä klassisesti tehdään reppareita. Vahvuuteni ovat pelin rakenteiden ulkopuolella”, sosiologiaa ja aikakauslehtijournalismia Englannissa opiskellut Kauhala sanoo.

Hän on kiertänyt kolmesti työkseen junalla Eurooppaa. Matkoillaan hän kävi otteluissa ja vieraili seuroissa. Toissa vuonna hän tutustui saksalaiseen jalkapallokulttuuriin Kölnissä pari kuukautta: seisoi fanipäädyssä ja matkusti fanien kanssa vieraspeliin.

”Ne eivät olleet työkeikkoja vaan syvemmällä elämistä. Tutustuin ihmisiin ja tein asioita, joita he tekisivät”, hän sanoo.

”Harva voi urheilutoimittajana sanoa, että parantaa maailmaa. Työssä voi silti kasvattaa ymmärrystä maailmasta ja urheilusta.”

TOPIAS KAUHALAN mielestä on klisee lokeroida *UL* mesoavaksi räyhääjäksi. Lehdessä on monipuolisia, älykkäitä ja rauhallisiakin juttuja, hän perustelee.

Entä teilaavat analyysit? Viime vuonna *UL* arvosteli rajusti esimerkiksi valmentaja **Shefki Kuqia**, hyökkääjä **Tim Väyrysen** taustajoukkoja sekä kuningaspelaaja **Jari Litmasen** latteaa toimintaa peliuran jälkeen.

Kauhalan mielestä tärkeissä asemissa olevia henkilöitä on voitava kritisoida.

”Sanomme asiat niin kuin koemme niiden olevan”, hän sanoo.

”Emme yritä väännellä totuutta tai tehdä mustasta valkoista. Maailmassa on pikemminkin harmaan eri sävyjä.”

Sitä paitsi haastavathan politiikan ja talouden toimittajatkin haastateltaviaan. Pitkissä reportaaseissa tapahtumia peilataan usein näkemyksiin. Miksi urheilutoimittaja ei voisi suodattaa saamiaan tietoja, Kauhala kysyy.

Hänen mukaansa urheilun kautta voisi kertoa enemmän elämän kirjosta, ihmiskohtaloista, ajattelutavoista ja psykologisista syy-seuraussuhteista. Myös urheilun suhteissa yhteiskuntaan ja talouselämään riittäisi syynättävää.

Näkemyksellisyys ei kai kuitenkaan tarkoita, etteikö juttuihin voisi pyytää myös kommentteja. Mitä yhdistelmästä syntyisi?

Jukka Röngän mukaan *UL* on matkalla juuri tähän. Viiden vuoden päästä jutuissa yhdistyvät korkealaatuinen journalismi ja syvällä eläminen, hän uskoo.

KÄRKEVIÄ jalkapalloanalyysejä kirjoittavan *UL:n* **Jussi Leppälahden** mukaan lukijat lähettävät harvoin tulista palautetta. Kukaan kritiikin kohteista ei toistaiseksi ole ilmaissut suuttumustaan.

”Luulen, että kritisoimani valmentajat ja pelaajat ovat ymmärtäneet, että kirjoitan asiasta enkä henkilöstä”, viime keväästä *UL:ssä* työskennellyt Leppälahti sanoo.

”Tehtävämme toimittajina on olla kriittisiä ja kehittää lajikulttuuria. Seuraamme lajeja intohimoisesti, joten haluamme kertoa asiat kärkkäästi.”

28-vuotias Leppälahti on entinen

Kehässä. Jussi Leppälahden (vas.) mukaan lukijat antavat palautetta lähes poikkeuksetta sähköisesti. ”Moni katsoo peleissä kulmien alta. Olisi hienoa, jos joku esittäisi eriävän mielipiteensä myös kasvokkain”, Espoon Palloseuraa valmentava Leppälahti sanoo. Sparraajina Topias Kauhala (oik.) ja Jukka Rönkä.

HIFK:n pelaaja, joka valmentaa Espoon Palloseuraa. *UL* kutsuu häntä jutuissaan jalkapalloanalyytikoksi, mutta hän mieltää työnkuvansa toimittajaksi, joka avaa pelin taktiikkaa.

Jalkapalloblogi *Life of Kyninho* teki Leppälahdesta toimittajan. Postaukset levisivät sosiaalisessa mediassa. Sitten Jukka Rönkä soitti ja pyysi töihin.

Leppälahti tekee Kauhalan kanssa myös *Pausa*-jalkapallostudioita *UL:n* verkkoon. Hän ymmärtää nykyään toimittajien aikapaineita ja aihevalintoja.

”Jos saisin päättää, kirjoittaisin syvällistä tekstiä jalkapallon taktiikasta tai jostakin italialaisesta pikkuseurasta. Mutta median on kirjoitettava siitä, mikä myy.”

ERIKOISTOIMITTAJUUS VAATII tasapainoilua riippumattomuuden ja suhteiden säilyttämisen välillä, tietää *Turun Sanomien* F1-toimittaja **Heikki Kulta**.

”Soitit Suomen kilteimmälle urheilutoimittajalle”, hän sanoo.

Kulta, 59, kokee, että myönteiset näkökulmat kantavat tyrmääviä kohujuttuja pidemmälle. Se ei tarkoita epäkohtien hyssyttelyä vaan malttia, hän täsmentää.

Hän uskoo saaneensa suhteil-

URHEILULEHTI

- Perustettu: 1898. Italialaisen La Gazzeta dello Sportin jälkeen maailman toiseksi vanhin yhä ilmestyvä urheilulehti.
- Julkaisija: A-lehdet
- Kohderyhmä: 25–45-vuotiaat urheilua intohimoisesti seuraavat miehet
- Tilaajia: 31 000
- Urheilulehti.fi: 80 000–100 000 lukijaa viikossa
- Slogan: ”Eri mieltä jo vuodesta 1898.”

URHEILUSANOMAT

- Perustettu: 2013, kun Ilta-Sanomat uudisti silloisen Veikkaajan.
- Julkaisija: Ilta-Sanomat
- Kohderyhmä: Laadukkaasta urheilujournalismista kiinnostuneet
- Tilaajia: 27 000, pelkällä digiversiolla lisäksi noin 2 500
- Urheilusanomat.fi: Lukijoita ei tilastoitu. IS:n sivuilla yli 3 miljoonaa viikossa
- Työslogan: ”Urheilukulttuurin pää-äänenkannattaja.”

Jokaisen tulisi istua alas ja vetää henkeä.

Vesa Rantanen, Urheilusanomat

laan esimerkiksi ensitiedon **Kimi Räikkösen** toissavuotisesta selkäleikkauksesta.

”On urheilutoimittajia, jotka kritisoivat hienosti ja rakentavasti. Jotkut käyttävät vain miekkaa. Mestaus myy kertajulkisuutena hyvin, mutta se polku on lyhyt.”

Jääkiekkotoimittajana uraa luonut Vesa Rantanen, 45, on aiemmin suututtanut kritiikillään kiekkoväkeä. Nyt entinen NHL-kirjeenvaihtaja kertoo häpeävänsä joitakin nuoruuden jutuistaan, vaikka tähtäsikin niillä jääkiekon kehittämiseen.

”Suhtauduin nuorempana epäkohtiin jihadistin hartaudella. Vanhempana asiat näkee rauhallisemmin ja hyväksyy, ettei mistään ole lopullista totuutta”, hän sanoo.

Rantanen uskoo, että Twitter lisää ärhäkkäitä urheilujuttuja, kun toimittajat pyrkivät hankkimaan seuraajia ja brändäämään itseään.

”Alalle tulee ihmisiä, joista huokuu, että huomatkaa minut. Tervehdin kriittisyyttä ja kärjekkyyttä mielihyvin, jos asia on toimittajaa tärkeämpi.”

VIISI VUOTTA sitten Rantanen moitti *Journalistissa* (3/2010) urheiluraportointia pinnalliseksi fraasilöpinäksi ja haastatteluja teatteriksi. Toimittajiksi päätyi pitkään entistä urheiluväkeä, joka ajoi urheilun aatetta.

Mitä hän ajattelee alastaan nyt?

”Suomeen on syntymässä ensimmäinen urheilujournalistinen sukupolvi. Laiska raportointi kuolee, koska maksava yleisö on todella asiantuntevaa”, Rantanen vastaa.

Hän pitää urheilujournalismia audiovisuaalisten esitystapojen tienraivaajana. Verkon suorat urheilulähetykset yleistyvät ja mobiilijournalismi etenee vauhdilla.

Jukka Rönkä arvioi, että videot mainoksineen tuovat pian *UL:lle* paperilehteä enemmän tuloja. Hänen mielestään erikoistuminen parantaisi urheilujournalismia entisestään.

Kiire kuitenkin nakertaa syventymistä. Pienet ja nuoret lajit jäävät yhä jääkiekon, jalkapallon, yleisurheilun ja hiihtolajien varjoon.

”Koko ajan tulee uusia lajeja, kuten fitnessjuttuja ja vapaaottelua, jotka tuntuvat aluksi vierailta. Kaikkeen pitäisi perehtyä, seurata ilmiöitä herkemmin”, sanoo STT-Lehtikuvan Kaija Yliniemi.

Urheilun taustahahmoista ja junioreista riittäisi raportoitavaa muillekin kuin Svenska Ylen urheiluohjelma *Sportmagasinetille*, vinkkaa urheilujournalismin opettaja **Raimo Ahonen**.

”Työ tehdään urheilun taustalla, kilpailut ovat vain näkyvä osa. Nuorten urheilu puuttuu mediasta tyystin. Nyt se on lähinnä keskustelua, pitäisikö nuorten liikkua enemmän”, HEO Kansanopistossa opettava Ahonen sanoo.

MONI URHEILUTOIMITTAJA hyödyntää Twitteriä uutislähteenä, sillä urheilijat viestivät siellä tiuhaan, värikkäästikin.

”Twitter on kiihottava media, koska sillä pääsee urheilijan lähelle. Voit olla **Messin** kaveri, ja hän saattaa kommentoida tai jakaa twiittiäsi”, Ahonen sanoo.

Kaija Yliniemi lähti jopa juttukeikalle Vuokattiin osin hiihtäjä **Martti Jylhän** twiitin perässä: ”Turpaan aamulla joka hiihtäjän kovimmalta vastustajalta – testiaseman matolta.” Syntyi juttu harjoittelumatosta, jolla hiihtäjät lykkivät tasatyöntöä uupumiseen asti.

Myös helmikuun MM-hiihtoja Yliniemi, 51, lähestyy henkilöjutuin. Vaikka STT-Lehtikuvankin uutiset ovat viihteellistyneet, uutistoimisto voi kylvää keskustelua vain aiheillaan, hän huomauttaa.

”Emme voi heitellä rönsyjä ja mielipiteitä vain aiheuttaaksemme pöhinää urheilukentässä tai tökkiäksemme urheilupäättäjiä.”

Raivoisa skuuppikilpa saa STT-Lehtikuvan urheilutoimittajat seuraamaan tiiviisti uutissivusto *Ampparit.comia*. Otsikot täytyy huomioida, vaikka niiden takaa paljastuisi pelkkä mielipide.

Hektinen tahti näkyy Yliniemen mukaan myös infotilaisuuksissa, joissa kollegoita ehtii hädin tuskin tervehtiä. Kukin säntää kotitoimitukseen tai eristäytyy matkapäätteelleen. Moni tuskailee työkuormaa.

KUN VESA Rantanen herää, hän katsoo ensitöikseen *IS:n* verkkosivut. Kuinka monta urheilujuttua luetuimpien listalla on?

Rantanenkin esittää huolensa kollegoiden voimista. Maaninen klikkitaisto etenkin *IS:n*, *Iltalehden*, MTV3:n, Ylen ja *Helsingin Sanomien* urheilutoimitusten välillä tuskin edistää journalisminkaan etua, hän pohtii.

”Jokaisen tulisi istua alas ja vetää henkeä. Olemmeko ryhtyneet toimittajiksi siksi, että saamme 10000 klikkiä vai parantaaksemme maailmaa?”

Haastattelun aikana Rantanen on vilkuillut Twitteriä ja puhelintaan, katsonut sähköpostinsa, hivellyt kynällä näppäimistöä, pompahdellut tuolilta, ottanut askelia ja huikkaillut työkavereilleen. Jos hänen on vaikea istua alas, miten helppoa se lienee kiireisille kollegoille?

”Eihän se helppoa ole. Mutta nyt häikäilemätön muiden peesaaminen johtaa vain kakofoniseen uutistulvaan. Haluaisin kilpailla journalismin laadulla. En määrällä, nopeudella tai otsikkokikoilla.” ●

Tuplatulokkaat. Jalkapallolehti ja päätoimittaja Lari Vesanderin toinen lapsi Frida, 7kk, syntyivät lähekkäin. ”Lehti on vienyt enemmän aikaa kuin odotin. Jokainen toteutunut laadukas juttu on saavutus”, Vesander sanoo.

Klikkien kapinallinen

Et voi astua samaan virtaan, kuuluu *Jalkapallolehden* marraskuinen otsikko FC Interin keskikenttäpelaaja **Mika Ojalasta**.

Verkossa julkaistava *Jalkapallolehti* ei sekään astunut muiden kanssa samaan virtaan. Jutut ovat pitkiä, syvällisiä, psykologisia ja marginaalisia.

Päätoimittaja **Lari Vesander** kutsuu *Jalkapallolehteä* klikkijournalismin antiteesiksi. Se julkaisee joka tiistai yli 10 000 merkin jutun. Pisimmässä on ollut 30 000 merkkiä.

”Ajattelemme enemmän lukijoita kuin klikkejä. Emme raavi pintaa joka puolelta, vaan tyhjennämme yhden aiheen syvältä”, kuopiolainen Vesander, 32, sanoo.

”Kirjoittajat tekevät juttuja heitä kiinnostavista aiheista. Se on ainoa tapa toimia, koska juttupalkkiot ovat onnettomia. Marginaali antaa vapauksia kokeilla asioita.”

Tavoite on täyttää syvällisten jalkapallotarinoiden tyhjiö, Vesander kertoo. Hän pitää *Urheilusanomien* ja *Urheilulehden* kausiennakkojutuista, mutta niitä julkaistaan vain keväisin.

Neljän entisen ja nykyisen journalistiikan opiskelijan perustama lehti julkaisi ensijuttunsa maaliskuussa 2014 ilman tietoa rahoituksesta. Kesään mennessä yhteisörahoituspalvelu Mesenaatissa kertyi 7 000 euroa. Kirjoittajille on maksettu jutusta 50 euroa ja matkakulut.

JUTUILLA ON Vesanderin mukaan lukijoita noin 1 000–7 000 ja näiden palaute kiitollista. Hän pitää pötynä ajatusta, jonka mukaan verkossa kartettaisiin pitkiä juttuja.

”Pariin heikompaan juttuunkin on suhtauduttu suopeasti. Lukijat ja tukijat tietävät, että olemme hyvän tahdon projekti. Emme tee tätä rahasta.”

Maakuntalehtien ja *Iltalehden* urheilutoimittajana työskennellyt Lari Vesander on entinen erotuomari ja juniorimaalivahti, joka piti suosittua *Futisblogi Puoliaikaa*.

Vesanderin mielestä urheilujournalismi kärsii yhä tuloskeskeisyydestä. Hän kaipaa taustoja ja analyysin avaruutta: miksi jotakin tapahtui, ja mihin se johtaa?

Verkossa viestimet pikemminkin vahvistavat informaatiotulvaa suodattamisen sijaan, Vesander sanoo. Klikkejä pidetään pätevänä lukijamittarina, vaikka lukijat saattavat klikata myös ivailemiaan juttuja.

Päätoimittajaa ihmetyttää *Jalkapallolehden* lukijapalaute, jossa kiitellään laatuun palaamista.

”Ei ole mitään urheilujournalismin kulta-aikaa, jolloin kaikki jutut olisivat olleet laadukkaita ja timanttisia. Urheilujournalismi on nyt parempaa kuin koskaan.”

Johanna Pohjola

Selostuskoppi on miesten huone

Naisten osuus urheilutoimittajista on kasvanut 2000-luvulla. Selostuskoppi on kuitenkin säilynyt miesten linnakkeena.

JANNE SALOMAA, TEKSTI ● LIISA TAKALA, KUVA

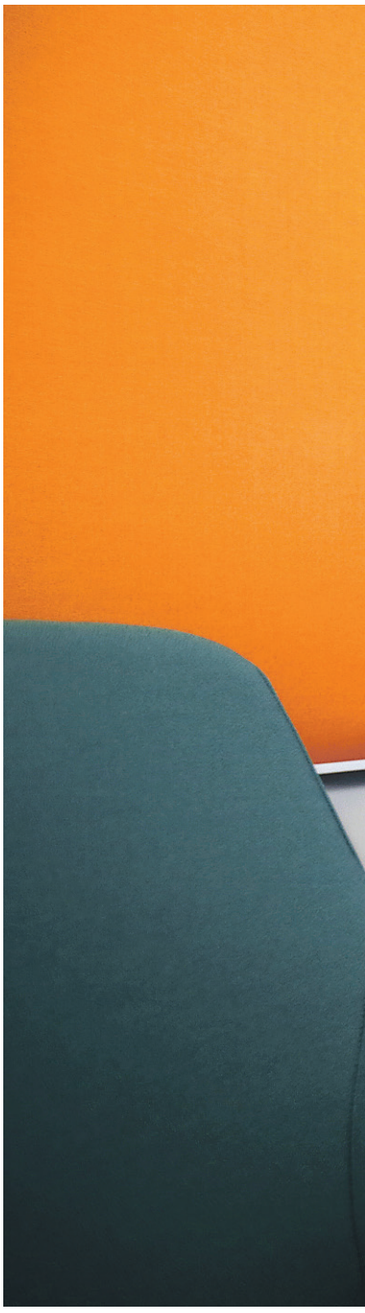

”**Pasi Rautiaisen** sisko **Jutta** selosti jalkapalloa 1990-luvulla Nelosen edeltäjällä PTV:llä”, vastaa Nelosen urheilupäällikkö **Jorma Paakkari** kysymykseen siitä, milloin nainen on viimeksi selostanut hänen edustamillaan kanavilla.

Kilpailijoiden selostajakaarti ei ole aivan yhtä miesvaltainen, mutta nainen on silti harvinaisuus selostajakopissa. MTV Sportin vakioselostajista ainoa nainen on alppilajeihin keskittynyt **Petra Olamo**.

Ylen tv- ja radiokanavilla selostaa myös joitakin naisia, mutta eniten äänessä olevat Ylen selostajat ovat kaikki miehiä. Ruotsinkielisen Yle Sportenin selostajista vain yksi on nainen.

Selostamisen maailmassa vallitsee myös konservatiivinen jako ”miesten ja naisten lajeihin”. Naisselostajia kuulee tavallisimmin esteettisissä taitolajeissa kuten voimistelussa, taitoluistelussa ja ratsastuksessa. Suomalaisten perinteisissä suosikkilajeissa yleisurheilussa, hiihdossa ja jääkiekossa selostaja on käytännössä aina mies.

Muussa urheilujournalismissa tällainen lajijako on jäämässä historiaan. Nainen haastattelijana on yleinen näky niin yleisurheilukentän, lätkäkaukalon kuin hiihtostadioninkin laidalla.

TV-KANAVIEN selostajavalinnoista vastaavien päälliköiden mukaan hyvin harva naistoimittaja on kiinnostunut selostustehtävistä.

”Urheilulähetysten selostaminen on perinteisesti ollut miesten työsarkaa, kun taas juontajan ja toimittajan tehtävissä naisten määrä on kasvanut koko ajan. Nämä asetelmat ohjaavat urheilumediasta kiinnostuneiden nuorten tavoitteita. Tämä näkyy myös meihin yhteyttä ottavien toiveissa”, sanoo MTV:n urheilupäällikkö **Markus Autero**.

> ”Monelle ei tule edes mieleen, että nainen voisi selostaa jääkiekon arvokisoja.
>
> Riikka Smolander, Yle Urheilu

Nelosen Jorma Paakkari ei muista 20 vuoden aikana yhdenkään naisen tarjoutuneen selostajaksi.

”Miehiltä tällaisia soittoja tai sähköposteja tulee viikoittain. Mutta onko niin, ettei naisselostajia käytetä, koska heitä ei ole? Vai niin, ettei naisselostajia ole, koska heitä ei käytetä?”

Esittämäänsä kysymykseen Paakkari ei osaa vastata.

Yle Urheilun päällikkö **Panu Pokkinen** toteaa, että miesselostajia on myös kansainvälisesti huomattavasti enemmän kuin naisselostajia.

Yle Sportenin päällikkö **Johan Portinin** mielestä urheiluohjelmille tekisi hyvää, jos naisia kuuluisi enemmän lähetyksissä.

”Antaisin mielelläni enemmän selostustehtäviä naisille. Mutta ei voi olla itsetarkoitus, että nainen selostaa.”

YLE URHEILUN Riikka Smolander on yksi harvoista selostavista naistoimittajista. Myös Smolander on huomannut, ettei moni hänen naiskollegansa hae selostajatehtäviä, koska perinteinen selostajamalli on miesääni.

”Monelle ei tule edes mieleen, että nainen voisi selostaa jääkiekon arvokisoja.”

Smolander selostaa muun muassa voimistelua, tanssia, uimahyppyjä, muodostelmaluistelua ja cheerleadingia, etupäässä siis ”naisten lajeja”. Hän sanoo, ettei selostustehtäviä silti Ylessä jaeta sukupuolen perustella.

Miksi naiset sitten selostavat taitoluistelua eivätkä jääkiekkoa?

”Etenkin suosituimpien lajien selostajilla on usein vahva harrastustausta lajin parista.”

Selostaminen vaatii urheilujournalismin muodoista kaikkein eni-

Positiivista palautetta. Riikka Smolander on selostanut Ylellä muun urheilijatoimittajan työn rinnalla noin seitsemän vuotta. Smolander ei muista saaneensa kritiikkiä, jossa olisi viitattu hänen sukupuoleensa.

ten lajituntemusta, jota harrastus- tai kilpatausta tuo. Smolander itse on harrastanut joukkuevoimistelua.

Kuitenkin myös pelkkä voimakas kiinnostus lajiin riittää hänestä selostajaksi ryhtymiseen. Smolanderkin on selostanut hieman jääkiekkoa, tosin vain lyhyissä pätkissä radion *Jääkiekkokierroksessa*. Kokonaisen kiekko-ottelun selostamista hän ei suunnittele.

”Monipuolisuus on työssäni parasta. Palloilulajien selostaminen vaatisi paljon keskittymistä vain yhteen lajiin.”

Smolander ei muista saaneensa *Jääkiekkokierroksen* kuulijoilta kritiikkiä, jossa olisi viitattu hänen sukupuoleensa. Hän epäilee silti, että jääkiekon arvokilpailuissa naisselostajaa arvosteltaisiin herkemmin kuin miestä.

”Jääkiekko on aika perinteinen laji, jonka katsojistakin valtaosa on miehiä. Uskon kuitenkin, että yleisö antaisi naisselostajalle mahdollisuuden.”

URHEILUTOIMITTAJAIN LIITON jäsenistä naisia on reilu kymmenen prosenttia. Osuus on kasvanut tasaisesti 1980-luvun alusta lähtien, jolloin yhdistykseen kuului alle kymmenen naista. Yle Urheilun ja MTV Sportin toimittajista jo noin kolmannes on naisia.

Myös ammattikorkeakoulu Haaga-Helian urheilujournalismin opintoihin on hakenut vuosi vuodelta enemmän naisia. Silti enemmistö hakijoista on yhä miehiä.

Tänä vuonna Haaga-Helia kokeilee Eurosportin kanssa pitkän selostajakurssin järjestämistä. Kurssille pyrkineistä runsas viidesosa oli naisia.

Haaga-Heliassa opettava urheilujournalisti **Esko Hatunen** sanoo alan miehisyyden syyksi sen, että koko urheilumaailma oli miesten aluetta pitkälle toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan saakka.

”Koska urheilijatoimittajat tulivat pitkään urheilumaailman sisältä, hekin olivat miehiä. Vasta 2000-luvulla naisia on ollut niin paljon urheilutoimittajina, ettei asiaa enää ihmetellä.”

Hatunen uskoo, että naisesikuvat lisäävät pian myös naisselostajien määrää.

”Kun naisselostajia ilmaantuu alalle, heistäkin tulee tavallinen asia.” ●

Liian kiltisti sanottu

Suomalaista satiiria on moitittu länsieurooppalaiseen verrattuna munattomaksi. Tekijät ovat samaa mieltä.

MARJA HONKONEN, TEKSTI ○ PEKKA RAHKONEN, KUVITUS

Kotimainen satiiri ei juuri rajoja koettele. Pariisin terrori-iskujen jälkeen suomalaiset saattoivat osoittaa joukolla solidaarisuutta uhreille #jesuischarlie-tunnuksin. *Charlie Hebdo* -lehden kaltaista räävitöntä ja loukkaavaa huumoria meillä ei kuitenkaan julkaista. Länsi-Euroopan kollegoihin verrattuna olemme kilttejä, sanovat satiiria työkseen kirjoittavat.

”Meillä ei ole Ranskan tai Iso-Britannian pitkää traditiota naurulle, keisarin uusien vaatteiden hahmottamiselle ja sille, että sivistyneeseen keskusteluun voi kuulua muutakin kuin itsensä kunnioitus ja muiden pelko”, kolumnisti ja muun muassa *Presidentin kanslia* -sarjaa käsikirjoittanut **Jyrki Lehtola** sanoo.

”Me olemme totinen, tuvassaan mutiseva epävarma kansa, jolle nauru tarkoittaa liian helposti asian ohi menemistä.”

Mistä se johtuu?

SATIIRIN HISTORIA Suomessa ei ole pelkkää pehmoilua. 1900-luvun alkupuolen pilalehtien huumori oli henkilöön menevää, raakaa ja poliittista, Helsingin yliopistolla kirjallisuuden tutkijana työskentelevä dosentti **Sari Kivistö** kertoo.

”Ne eivät olleet mitään vappupörriäisiä.”

Kivistö on toinen pari vuotta sitten julkaistun *Satiiri Suomessa* -kirjan tekijöistä. Hänkin pitää länsieurooppalaisen satiirin perinnettä kotimaista kärkevämpänä.

”Suomessa pakinatyyppinen, turiseva huumori on tyypillisempää.”

Kivistön mielestä satiirista on tullut viihteellisempää. Osaltaan se voi johtua siitä, että politiikka on henkilöitynyt. Poliitikon persoona ja ulkonäkö nostetaan tikun nokkaan sen sijaan, että arvioitaisiin hänen toimintaansa.

”Satiirin pitää olla terävää, mutten pidä terävänä sitä, että televisio-ohjelmassa kuvataan pääministeri vessassa”, *Alivaltiosihteerin* **Pasi Heikura** sanoo.

Pitkän linjan huumoriryhmän jäsen tosin uskoo, että satiirin onkin oltava hauskaa ja viihteellistä, jotta ihmiset sitä katsoisivat. Se kuuluu asiaan, etenkin jos satiiria tehdään television viihdeohjelmapuolella.

”Paljon on kuitenkin tekijöistä kiinni. Nykyään stand up -komiikka on noussut vähän, mutta sielläkin uusinta ja parasta ovat niin kutsutut roastit, mikä vaikuttaa koulukiusaamisen tuotteistamiselta.”

Alivaltiosihteerin komiikan tavoite on naurattaa ja saada ajattelemaan. Se ei onnistu, jos kuulija suuttuu. Siksi Heikura pitää loukkaamista epäonnistumisena.

HEIKURAN MUKAAN *Alivaltiosihteerin* tekeminen on omanlaisensa journalistinen prosessi, jossa tärkeisiin asioihin yritetään löytää mielenkiintoinen, uusi kulma. Samalla periaatteella toimii genren tulokas, *HSTV:n Uutisraportti*. Viikoittaisen, satiirisen uutiskatsauksen takana on toimittaja **Tuomas Peltomäki**, joka ”pölli” konseptin Yhdysvalloista tavoitteenaan epäonnistua siinä mielenkiintoisella tavalla.

”Saamme perverssiä mielihyvää siitä, että otetaan aiheeksi joku valuuttarahasto ja tehdään siitä ratkiriemukas juttu. Toki tartumme sii-

henkin, jos joku on sanonut jotain ääliömäistä, mutta emme me halua tehdä mitään hihittelyä.”

Uutisraportin lopputeksteissä mainitaan kuuden tekijän joukko, joista kaikki tekevät työtä myös vakavina toimittajina. Hesarilaisten asiantuntemus antaa satiirille vahvan pohjan.

Peltomäen teoria on, että kotimainen satiiri olisi terävämpää, jos käsikirjoittajat yhdistäisivät voimansa toimittajien kanssa.

”Toimittajat tietävät kaikesta kaiken, mutta paahtavat sitä sarkaa. Hyvän kerrontatavan osaajat eivät taas ole olleet saunassa pääministerin avustajan kanssa tai seuranneet makrotaloutta 25 vuotta.”

”Olemme totisten väitelauseiden kansa ja nekin käsitämme suuttuneina väärin.

Imagen nimimerkki Mäntyniemen herra

Kaikki *Uutisraportissa* kerrottu on Peltomäen mukaan totta. Hän ei usko, etteikö ohjelmassa voisi käsitellä mitä aihetta tahansa, jos kulma on ammattitaitoisesti valittu. Ulkonäön pilkkaamiseen hän silti vetää rajan.

”Me emme tee sitä, koska se on aina todella junttia. Emme ole mitään koulukiusaajia.”

YLITTYYKÖ KIUSAAMISEN ja pilkan raja sitten siinä, että perustaa toisen nimissä Twitter-tilin, jossa irvailee muun muassa tämän avioliitosta? *Imagen* Mäntyniemen herra -hahmo parodioi tasavallan presidenttiä sekä lehdessä että Twitterissä.

”*Image* on vapaampi julkaisualusta kuin moni muu. Muualla presidentti ei voisi toistuvasti esimerkiksi haaveilla huumeista”, nimimerkin takana oleva kirjoittaja kertoo.

Hän ei usko suututtaneensa ketään, sillä epäilee, ettei **Sauli Niinistö** edes tiedä palstasta.

Jyrki Lehtola ei pidä pilkan ja terävän satiirin rajapinnalla tasapainoilua vaikeana.

”Ei, jos itsellä on edes hämärät kriteerit syyntakeettomuudelle, pienuudelle ja sen tapaiselle asioille. Satiiri saa tietenkin loukata, mutta ei se ole itsetarkoituksellista. Täällä on paljon loukkaavampiakin asioita kuin tekstit, joilla yritetään nauraa sille, että täällä on aika paljon loukkaavia asioita.”

Mäntyniemen herra palaa kansanluonteeseen.

”Me olemme totisten väitelauseiden kansa, ja nekin käsitämme suuttuneina väärin.”

KETKÄ TÄSTÄ totisesta kansasta tekevät sitten parasta tai rohkeinta satiiria?

Haastateltavilta maininnan saavat *Lehti*, **Ville Ranta**, **Elias Koskimies**, **Atte Järvinen**, **Susanna Kuparinen** sekä ”tuoretta kalaa toreilla ihmisille kauppaava ihmisvihaaja **Pentti Linkola**”.

Mäntyniemen herra muistelee hymyilleensä pari kertaa myös *Ihmisten puolueelle* ja *Presidentin kanslialle*.

Alivaltiosihteerin Heikura viittaa mielestään helpoimpaan ja suosituimpaan vastaukseen ”ne tekevät sen itse”.

”Eduskunnassa ja valtioneuvostossa tehdään Suomen vaarallisin ja terävin satiiri.”

Uutisraportin Peltomäki muistuttaa, että netti on täynnä rohkeaa satiiria.

”Meemit ja giffit, nehän sitä on. Paras satiiri tulee hahmottomalta, ratkiriemukkaalta ja vähän nörtähtävältä massalta.”

Netissä kuka tahansa voi olla Charlie.

ESSEE

Agenda ei ole luonnonlaki

Median on syytä skarpata kirjoittaessaan siirtolaisista. Laittomuuden retoriikka epäinhimillistää ja syö uskottavuutta, kirjoittaa Jussi Förbom.

JUSSI FÖRBOM
forbom@gmail.com
KIRJOITTAJA ON SIIRTOLAISUUS- JA IHMISOIKEUSPOLITIIKKAA SEURAAVA VAPAA TOIMITTAJA JA TIETOKIRJAILIJA.

KUVA: HELI SAARELA

”Eikö me vain voitaisi puhua laittomista siirtolaisista, kun se niin kätevästi kertoo, mistä on kyse?” Näin kysyi ison maakuntalehden toimittaja työpajassa, jota olin vetämässä Suomen Pakolaisavun viestintäpäällikön kanssa. Vastasimme yhteen ääneen: Ette. Ihminen voi toimia säännösten vastaisesti, mutta ajatus laittomasta ihmisestä on mieletön. Siksi ihmisen kutsuminen laittomaksi on asiayhteydestä riippumatta leimaavaa ja epäinhimillistä.

Myös väite lainvastaisesta toiminnasta on helppo kumota. Pakottavista syistä liikkeelle lähteneillä ihmisillä ei useinkaan ole ollut mahdollisuutta hankkia asiakirjoja. Turvapaikan hakeminen toisesta maasta on silti täysin laillinen peruste saapua maahan myös ilman papereita. Kyse on ihmisoikeudesta, ei rikoksesta.

Euroopassa ollaan kuitenkin niin peloissaan laittoman maahanmuuton seurannaisvaikutuksista, että maahantulija leimataan kelvottomaksi heti, kun hänellä ei ole ojentaa viranomaiselle passia ja viisumia. Tämän poliittisen eetoksen nimissä rajat on suljettu niin tiukasti, ettei niitä voi ylittää turvallisesti eikä vailla leimautumisen pelkoa. Vaikka siis pääsisikin perille eikä hukkuisi Välimereen tai astuisi miinaan Turkin ja Kreikan rajalla, on viranomaisten ja poliitikkojen silmissä lainsuojaton.

MEDIAN EI OLE syytä uusintaa moista asennetta. Silti seuraavanlaisia esimerkkejä löytää nopeasti ja helposti: ”Muutamaa tuntia aikaisemmin he olivat kodittomia ja vailla tulevaisuutta Afrikassa – nyt laittomia siirtolaisia Euroopassa, jossa kaikki on mahdollista.” (*Yle Uutiset* 11.11.2014); ”Laittomien siirtolaisten hukkumiset saavat paljon vähemmän huomiota – osittain juuri siksi, että ne tapaukset ovat niin toistuvia.” (*HS* 28.12.2014); ”Sisäministeri **Päivi**

Räsänen (kd.) peräänkuuluttaa EU:lle uskottavaa laittomien maahantulijoiden palautuspolitiikkaa." (STT 3.3.2014).

Ylen jutussa kerrotaan myötäelävästi miehistä, jotka ovat onnistuneet ylittämään Marokon ja Espanjan välisen raja-aidan Melillan kaupungissa. Vaikka he yhä ovat Afrikan puolella Välimerta, heillä on mahdollisuus hakea Espanjasta turvapaikkaa. Jutun kuitenkin pilaa laiton-sanan ahkera käyttö, joka leimaa miehet lähestulkoon uhaksi järjestäytyneelle yhteiskunnalle.

Hesarin jutussa taas on kyse murheellisista, usein unohdetuista kuolemista Välimerellä. Vaikka jutussa halutaan korostaa empaattista näkökulmaa, sen analyysi jää keskeneräiseksi. Salakuljettajien törkeä toiminta ei ole syy, vaan seuraus. Kun turvalliset maahanpääsyreitit on tukittu, rikolliset luonnollisesti käyttävät tilannetta hyväkseen. Kyse on poliittisten päätösten kerrannaisvaikutuksista. On kohtuutonta, että epätoivoiseen tilanteeseen ajautuneet viattomat ihmiset leimataan laittomiksi vain epäonnistuneen politiikan vuoksi.

Räsäs-esimerkissä taas kyse on Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen mutta joita ei voi palauttaa kotimaahansa. Sen sijaan, että Maahanmuuttovirasto antaisi heille tilapäisen oleskeluluvan, kuten laki ainakin vielä toistaiseksi edellyttää, heidät jätetään tyhjän päälle. Uutinen on osa sisäministeriön viime vuonna toimeenpanemaa kampanjaa. Siinä viranomaisten haluttomuus toimia laillisesti ja inhimillisesti selitettiin itse hakijoita syyllistämällä. Valtaosa Suomen mediasta tarttui syöttiin ja heilutti leimakirvestä kiltisti ministeriön toiveiden mukaan.

YHDYSVALLOISSA uutistoimisto AP päätti huhtikuussa 2013, että sanalla "illegal" voi luonnehtia jatkossa vain tekoja ja tilanteita, ei ihmisiä. Sen sijaan *The New York Timesin* public editor **Margaret Sullivan** kirjoitti blogipostauksessaan lokakuussa 2012, että lukijat eivät hyötyisi tällaisesta muutoksesta. Termi "illegal immigrant" on hänestä "selkeä ja tarkka ja hoitaa homman kahdella sanalla, jotka ovat ymmärrettäviä kaikille".

> **Suomessa muutosta ei tapahdu, ennen kuin HS, Yle ja STT tunnustavat retoriikan painon.**

Huhtikuuhun 2013 mennessä lehti linjasi, että toimittajien olisi syytä etsiä termille vaihtoehtoja, mutta edelleenkään sen käyttöä ei kielletty. Lehden journalistisista standardeista vastaava apulaistoimituspäällikkö **Philip B. Corbett** korosti tuolloin yhä selkeyttä ja lukijaystävällisyyttä. Hänestä esimerkiksi siirtolaisaktivistien suosima ja "tuputtama" "undocumented" oli eufemismi, eikä ollut lehden tehtävä "valita puolia" poliittisessa kamppailussa.

Suomessa muutosta ei tapahdu, ennen kuin *HS*, Yle ja STT tunnustavat retoriikan painon. Vaan pitkä on matka. Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan johtaja **Atte Jääskeläinen** linjasi äskettäin, että termiä "tasa-arvoinen avioliittolaki" ei saa käyttää, koska se herättää voimakkaan myönteisiä mielikuvia ja pelaa näin liikaa lainmuutoksen puolustajien pussiin. Jääskeläiseltä kysyttiin välittömästi, miksi Yle sitten yhä käyttää termiä "laiton siirtolainen", vaikka se herättää voimakkaan kielteisiä mielikuvia. Jääskeläinen ei vastannut.

"Paperittomat ovat laittomia siirtolaisia, ja termin välttäminen on sievistelyä", eräs *Hesarin* tuolloinen päällikkötoimittaja puolestaan kommentoi taannoisessa Facebook-keskustelussa. "Paperiton on epämääräinen termi. Toimittajien pitää pyrkiä selvyyteen: lukijan pitää ymmärtää, mistä on kyse. Lain mukaan on olemassa laillisia ja laittomia siirtolaisia. Toki voi tulla tilanne, jossa ei enää ole laittomia siirtolaisia, mutta toistaiseksi näin ei ole päätetty", hän kirjoitti.

Kysyin toimittajalta ketjussa, mihin lakiin hän viittaa, mutten saanut vastausta. Ei sellaista lakia olisi löytynytkään.

Laki sallii ihmisten tulla rajan yli tyhjin käsin ja hakea turvapaikkaa. Vallitseva poliittinen agenda toki haluaa, että kaikki ei-tavanomaiset tavat, joilla he saapuvat meidän alueellemme, julistetaan laittomiksi. Agenda ei kuitenkaan ole mikään luonnonlaki, vaan tietoinen poliittinen valinta. Joka kerran, kun toimittaja nimittää ihmistä laittomaksi, hän asettuu tämän valinnan puolelle. Siksi Philip B. Corbett on väärässä.

Maailmassa on tänään enemmän pakolaisina eläviä ihmisiä kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen. Sodat ja katastrofit eivät ole katoamassa mihinkään. Toimittajien on syytä skarpata.

Den nyfikna förstår mest

Vem sade att dagens journalister ska behärska blott en bransch? Årets publicistpris gick till journalistikens mångsysslare, Marcus Rosenlund.

MAGNUS LONDEN, TEXT ○ KARL VILHJÁLMSSON, FOTO

”Jag trodde det var någon polare som var ute och firade, som drev med mig i telefonen. ´Skämtar du?´ frågade jag flera gånger.”

Men sanningen är ljuv och **Marcus Rosenlund** får årets Topeliuspris – det finlandssvenska publicistpriset. Vi sitter på ett café ätande var sin rågbrödsmacka och jag inser bums att mina nackmuskler kommer att få välbehövlig träning idag. Titta ner i anteckningsblocket, titta upp mot 202 centimeter långa Rosenlund, titta ner, titta upp...

På bordet ligger en ipad och en Fujifilm X100S-kamera, prylar som dokumentaristen och amatörfotografen Rosenlund alltid bär med sig i sin svarta ryggsäck.

”Jag har aldrig fotat så mycket som efter att jag skaffade den där kameran. Och ser jag något som får mig att skratta till, eller om jag kommer på en spontan idé, twittrar jag ut det.”

MAN BEHÖVER INTE umgås speciellt länge med Rosenlund för att förstå att här sitter en mångsidig man som älskar sin journalistik. Under våra två timmar hinner han uttrycka sin förtjusning över radiojournalistik, webbjournalistik, fotojournalistik, tidningsjournalistik och dessutom inflika att ajo, jag har ju gjort lite tv också. Och science fiction, det är grejer det, jag har skrivit en novell eller två.

Den gemensamma nämnaren är nyfikenhet. Nyfikenhet gentemot det stora och lilla i universum och gentemot den ”fantastiska biologiska maskin vi är”.

”Jag älskar att bläddra i facktidningar från branscher jag inte är intresserad av själv. Folk som snöat in sig på till exempel basförstärkare eller Märklin-tåg. Det är kunskap jag sannolikt aldrig behöver, men jag tilltalas av människor som brinner för något.”

Och det är den passionen – de stora och små berättelserna om universum – som Rosenlund förmedlar via sitt program *Kvanthopp* på Radio Vega på torsdagar. Det är klingonspråket till klimatförändringen, rymdforskning till tekniska prylar, djurlivets mysterier till medicinska rön – det finns en plats för allt.

Kvanthopp firar i år tioårsjubileum men passionen för vetenskap går att spåra till pensionerade radioredaktören **Juhani Westman**:

”Det var hans program *Byggstenar* som tände gnistan. Som pojke lyssnade jag och tänkte wau, det där låter fascinerande, jag måste ta reda på mera.”

Så det var väl därför unge Marcus plockade sönder mammas brödrost eller lekte med tändstickor, mest för att liksom kolla vad som skulle hända.

> ”Jag tilltalas av människor som brinner för något.

Och det är samma effekt han eftersträvar med sin journalistik. Som han själv säger: i ett inslag i *Kvanthopp* ryms inte mer text än på en halv tidningssida – så jobbet handlar om att sålla fram guldkornen, det som ger den goda berättelsen. Sen ska lyssnaren inspireras att ta reda på mera.

Kvanthopps sändningslängd fördubbladdes ganska nyligen och är nu nästan en timme lång – vilket ställer stora krav på innehållet, samtidigt som resurserna är begränsade. Rosenlund sticker inte under stol med att det ”ibland är lite ensamt” att göra programmet men för närvarande har han i alla fall god hjälp av redaktören **Ulrica Fagerström**.

”Det är otroligt svårt att hitta bra medarbetare, eftersom journalister ofta tror att vetenskap är svårt. Men det räcker om du lite läser in dig plus att du har en naturlig nyfikenhet. Och det är tillåtet att ställa så kallade dumma frågor, egentligen bara bra, för lyssnaren måste kunna identifiera sig.”

Men Rosenlund skulle knappast vara pristagaren Rosenlund utan mångsidigheten, hungern, glimten i ögat. Samma man som för en del är vetenskapsredaktören är för andra en kompromisslös hårdrockare i evigköraren men nyligen nedlagda programmet *Metallväktarna*.

”Jag erkänner gärna att jag tycker om pubertal humor, det som vi körde med i *Metallväktarna*, men varför skulle det ute-

MARCUS ROSENLUND

- Född 1969, jobbar sedan 1995 på Yle. I dag redaktör för Kvanthopp på Radio Vega.
- Årets mottagare av Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset.
- Ur motiveringen: ”En allt snabbare medievärld ökar behovet av riktig vetenskap och upplysning. Vetenskapsjournalisten Marcus Rosenlund har som projektledare och programvärd för programmet Kvanthopp lyckats göra vetenskapsjournalistik både intressant och underhållande.”

Ställ frågor! En fyraåring ställer upp till fyrahundra frågor per dag, säger vetenskapsjournalisten Marcus Rosenlund och tycker att också vuxna ska värna om sin vetgirighet.

sluta en kärlek för kvantfysik?”

Svara den som kan.

OCH SÅ HAR VI familjemannen Rosenlund. Två barn och fru och allt det där men också rent journalistiskt. Som redaktör i *Familjeliv* på Radio Vega i fjol gav han en ny dimension till programmet. Många minns säkert den berörande och kloka webbkolumnen han skrev om sin son som har en mild utvecklingsstörning och som en dag konstaterade till farsan: ”Min hjärna är dålig”.

Rosenlund har också öppet och i flera repriser berättat om hur han blev mobbad i det han kallar för ”rikemansparadiset” i Hagelstamska högstadiet i Grankulla.

”Vi kom från en lägre medelklass, mamma var socialarbetare, och jag blev mobbad för mina billiga kläder och sånt. Av finnarna blev jag å andra sidan sparkad i huvudet eftersom jag ansågs vara en rik hurri. Så jag var liksom mellan två eldar.”

Själv tror Rosenlund att den här bakgrunden gjorde att han under den ekonomiska depressionen i mitten av 1990-talet stenhårt ville hålla i sin arbetsplats på Yle. Att han inte tog ”risken” att slutföra studierna vid Soc & kom eller ville studera utomlands eller resa jorden runt eller göra något annat galet. I stället valde han att ”gömma sig” på sin stuga med en bok:

”Det sitter i, mobbning påverkar ens självkänsla.”

Just hur Rosenlund lyfter upp den mänskliga dimensionen av livet är något som också prisjuryn tog fasta på. I de sociala mediernas tidevarv kan det personliga gå på övervarv, men Rosenlund har klara gränser.

”Det finns förstås väldigt mycket jag inte skulle berätta om mina barn. Jag vill aldrig sko mig på dem, och jag dubbelkollar allt med min fru. Och förstås finns det ett jag som väldigt få känner till förutom min mamma och min fru.”

Och på tal om det mänskliga... Vem var den första Rosenlund ringde upp och berättade om priset?

Mamma.

Så gör en prisbelönad metallväktare och vetenskapsredaktör.

kolumn

Att skriva med en forskare

LINA LAURENT lina.laurent@vintermedia.fi SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST FRÅN HELSINGFORS OCH KURU.

Forskaren skrollar igenom dokumentet med över 100 000 tecken. Där finns transkriberade intervjusnuttar, länkar till forskningsrapporter, lösryckta miljöbeskrivningar, fragment av en text som ska bli ett reportage, vårt reportage.

Forskaren tittar på mig och utbrister leende: ”Det är ju nästan färdigt.” Jag undrar om hon skämtar. Till deadline är det tre dagar.

När Kone-stiftelsen i somras utlyste stipendier för journalistik och produktioner som synliggör samhällsklyftor i Finland var en av målsättningarna att sammanföra människor från olika yrkesgrupper: forskare, journalister, bildjournalister, konstnärer, skådespelare med flera.

Tanken är att man med en bredare bakgrund ska hitta nya sätt att lyfta fram viktiga samhällsfrågor och att de som jobbar kring temat ska lära sig av varandra. Två forskare, en fotograf och jag ska belysa hemlöshet bland unga i huvudstadsregionen.

PÅ MÅNGA REDAKTIONER är grupparbete i dag vardag och flera journalister har bevisat att man når bättre resultat när man jobbar i par. Trots det sitter vi alltför mycket och alltför ofta ensamma vid våra datorer.

Tanken på att få bolla tankar om exempelvis symboliken i en miljöbeskrivning med en i ämnet insatt forskare känns närmast utopistisk. Feedback och redigering speciellt före publicering är något både fast anställda och frilansar drömmer om.

> ”Men när texten ska mejslas fram blir skillnaderna i våra arbetssätt mer påtagliga.

Att forskaren och jag haft olika syn på hur absolut en deadline är eller hur en text ser ut som nästan är färdig utgör samarbetets små aha-upplevelser. Hur man i praktiken jobbar som en arbetsgrupp har också varit spännande. Vid en av intervjuerna var vi sex personer kring samma bord: den som intervjuades, hens vänner, fotografen, forskaren och jag.

MEN NÄR TEXTEN ska mejslas fram blir skillnaderna i våra arbetssätt mer påtagliga: Forskaren tänker på de stora linjerna, på nationella och internationella studier som berör vårt tema eller på hur den intervjuades unika berättelse återspeglar det rådande ekonomiska systemet.

Jag tänker på läsaren, på berättelsen, på övergångarna, på att ha lagom mängd närvaro kombinerat med fakta och på hur texten samspelar med bilderna.

EN DAG FÖRE deadline känns reportaget klart men vad hände med nytänket?

Forskaren vågade inte pilla i texten och lägga in kopplingar till studier om hur ojämlikhet fördelar sig i samhället. Jag, som i mitt innersta genuint tror på att texter bara blir bättre när de redigeras flera gånger, kände kontrollbehovet öka och vägrade stryka ett bra citat. Enligt forskaren tog citatet bort udden från den intervjuades kärnbudskap.

Vi har styrts av våra konventioner om hur en vetenskaplig text ska se ut och hur en journalistisk text ska se ut. Eftersom vårt slutresultat ska publiceras i en tidning har det journalistiska formatet vägt starkast. Men måste det vara så?

Kanske vi ändå borde lyfta fram kopplingen till nyliberalismen eller förklara parallellerna till Baron Münchhausen. Det är ännu en dag till deadline. Vi sätter oss ner tillsammans – allt är möjligt.

SKRIBENTEN INGÅR I EN ARBETSGRUPP VARS REPORTAGE PUBLICERAS I TIDNINGEN ISO NUMERO I MARS.

notiser

ÄR DET EN ANNONS?

En del läsare höjde undrande på ögonbrynen när de såg Konstsamfundets annons över två sidor i *Hufvudstadsbladet* 22.1 om ägarstiftelsens understöd till olika bokmässor. För det var väl en annons fast det saknades annonsmarkör?

”Ja, jag reagerade själv när jag såg annonsen och märkte att ordet ’Annons’ hade slarvats bort. Jag fick senare veta att det berodde på ett mänskligt misstag och det kan väl delvis förklaras med att allt inte fallit på plats ännu efter den stora omläggningen av tidningen”, förklarar **Lena Skogberg**, editionschef på *Hbl*.

Annonsen är en av de första som producerats av KSF Företagsmarknad. Avdelningen består delvis av tidigare Hbl-journalister, den har funnits sedan november 2014 och leds operativt av **Kaj Ritala**.

”Det är en grupp som har ett eget uppdrag inom koncernen. Den har inget att göra med *Hbl:s* redaktion. Vår stävan är att det material som den kommersiella gruppen producerar ska skilja sig tydligt visuellt från det redaktionella materialet”, säger Skogberg.

Det är inte heller tänkt att den kommersiella gruppen ska bli en intern marknadsföringsbyrå för ägaren.

”Nej, tjänsten är öppen för hela marknaden.”

Johan Svenlin

PRESSTANDA LÄGGS I FRYSBOXEN

Nedläggningshotade Brages Pressarkiv har öppnat igen, med Pressarkivföreningen rf som ny ägare. Arkivet förlorade sitt statliga understöd från årsskiftet och föreningen Brage överlät det digra pressmaterialet på 800 hyllmeter till den nya ägaren som backas upp av fyra stiftelser.

Två anställda och en grupp frivilliga håller det biografiska arkivet uppdaterat, men databasen Presstanda som innehåller referenser till artiklar ur finlandssvenska dagstidningar åren 1990–2014 kommer att frysas. I stället finns planer på att göra e-tidningarna från och med 2015 tillgängliga för arkivbesökare.

”Vi underhandlar som bäst med tidningshusen”, säger **Kristina Linnovaara**, styrelseordförande för Pressarkivföreningen.

Johan Svenlin

Vapautta vailla harkintaa

Kisa katsojaluvuista vaaransi panttivangit Pariisissa.

VIRPI LATVA, PARIISI, TEKSTI • RICHARD BORD/ GETTY IMAGES, KUVA

Charlie Hebdon terroriisku Pariisissa sai kansan marssimaan kaduille lehdistön vapauden puolesta. Mutta jo tapausta seuranneiden kahden panttivankidraaman yhteydessä alettiin puhua vapauden rajoista. Katsojaennätyksistä kilpailevat suorat uutislähetykset tapahtumapaikalta nimittäin vaikeuttivat poliisin toimintaa ja vaaransivat panttivankien turvallisuuden.

Kahden samanaikaisen panttivankitilanteen uutisointi kääntyi nopeasti televisiokanavien väliseksi taisteluksi katsojaluvuista. Poliisien piirittämään kirjapainoon soittaneet toimittajat saivat puhelinkommentteja niin terroristeilta kuin panttivangeiltakin. Kosher-marketin kaapannut terroristi otti puolestaan itse yhteyttä kaupallisen BFM TV:n uutistoimitukseen.

Kymmenet panttivankien olinpaikkaan suunnatut televisiokamerat kiinnostivat myös kaappaajia. Paitsi narsistista tyydytystä, ne antoivat reaaliaikaista tietoa poliisin liikkeistä. Tapahtumapaikalle kerääntyneitä panttivankien omaisia haastatelleet toimittajat saivat tapauksen jälkeen haukkuja niin asianosaisilta kuin sisäministeriltä ja yleiseltä syyttäjältäkin.

TELEVISIOKANAVIA pujotelleilta terroristeilta jäi nimittäin aivan sattumalta näkemättä BFM TV:n uutispätkä, jossa toimittaja kertoi osan panttivangeista piiloutuneen kaupan kylmähuoneeseen. Kansallisen France 2 -television uutisankkurille valkeni kesken suoran lähetyksen, ettei haastateltava panttivangin sisko ollut vielä puhunut asiasta poliisille. Veljensä nimeltä mainitsemattomaksi pyytänyt nainen ei tiennyt tämän onnistuneen piiloutumaan kaappaajalta marketin keittiöön tiskipöydän alle.

TERRORISMIN VASTAISEN yksikön RAID:n toimintaa Porte de Vincennesin kaappaustilanteessa koordinoinut poliisi **Claude Marty** uskoo, ettei sähköiseen mediaan tottunut toimittajasukupolvi osaa ottaa suoran lähetyksen riskejä vakavasti.

”Pariisin edellinen kahdenkymmenen vuoden takainen terrori-isku ei ollut vielä internetin aikaa eikä herättänyt näitä kysymyksiä.”

Sähköistä mediaa valvova elin CSA kutsui viime viikolla radio- ja televisioyhtiöiden edustajat koolle saamaan ohjeistusta terrorismin ja panttivankitilanteiden uutisoinnista. ●

CHARLIE HEBDO

- Poliittinen pilalehti syntyi vuoden 1968 opiskelijamellakoiden hengessä vuonna 1970.
- Lehden normaalipainos on 45 000. Terrori-iskun jälkeistä numeroa on painettu seitsemän miljoonaa.
- Henkiin jääneet toimittajat jatkavat lehden tekoa sanomalehti Libérationin tiloissa.

▲ **Kameroiden ristitulessa.** Tv-kanavien uutiskilpailu olisi voinut koitua kohtalokkaaksi Pariisin panttivangeille.

Tutkiva journalismi yhdistää voimia

• JUSSI TUORMAA, AUGSBURG, TEKSTI

”On totuutta tavoittelevia, mutta myös sensaatioita metsästäviä tutkivia journalisteja”, sanoo **Hans Leyendecker**, *Süddeutsche Zeitungin (SZ)* poliittisen toimituksen esimies ja Saksan tunnetuin tutkiva toimittaja jo 1980-luvun alusta *Der Spiegelissä* työskennellessään.

Saksassa on alkanut tutkivan journalismin renessanssi vastapainona mediatalojen rajuille supistuksille. Koventunut kilpailu pakottaa erottautumaan omaperäisillä hankkeilla, jutuilla ja skuupeilla. Maassa on syntynyt uutta tutkivan journalismin yhteistyötä.

SZ ja alueelliset yleisradioyhtiöt NDR ja WDR käynnistivät viime helmikuussa tutkivan hankkeen. Se poiki ensimmäiseksi paljastuksen Yhdysvaltojen ja Saksan tiedustelupalveluiden yhteistyöstä vuosina 2004–2009.

Seuraava yhteishanke oli jo kansainvälinen. Suuryritysten veronkiertoa paljastaneiden Luxemburg-vuotojen selvittämiseen osallistui saksalaisten toimijoiden lisäksi tutkivien toimittajien verkosto, jossa oli mukana myös brittiläinen *The Guardian*.

Muita uusia kuvioita ovat *Die Zeitin* ja yleisradioyhtiö BR:n yhteistyö sekä tutkivien journalistien kollektiivi Correctiv, joka toimii Boschsäätiön ja joukkorahoituksen turvin lehtitaloista riippumattomana.

Hans Leyendecker korostaa yhteistyön merkitystä. Journalistien tehtävä on tuoda julkisuuteen jotain, mitä ei ole aiemmin tiedetty.

”Tutkiva journalismi on päivittäistä puurtamista, ei vain skuupin metsästystä.” ●

anna hyvän kiertää

Matkalla pohjoiseen. Uuden Inarin tekijöitä Lahdessa: Anna-Sofia Nieminen, Antti Sepponen, Elias Lahtinen, Tuija Sorjanen, Eevi Kinnunen, Aleksi Tuomola, Vilma Ruokoski ja Mari Uusivirta.

UUSI INARI

Joukkorahoituksen avulla rahoitettua, verkossa ilmestyvää pop up -paikallislehteä tekee Inarissa helmi–maaliskuun ajan kolme kuvaajaa ja viisi toimittajaa. Suurin osa tekijöistä opiskelee Tampereen yliopistossa.

Lehden ennakkoversiossa ilmestyneen *Meidän järvi* -reportaasin ovat kirjoittaneet **Tuija Sorjanen** ja **Vilma Ruokoski**. Sen on kuvannut **Elias Lahtinen**.

WWW.UUSIINARI.FI

TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

MIKSI UUSI INARI?

Uusi Inari koskettaa aluetta, jolle indie-journalismi harvoin pääsee. Jälki on kaunista, paikallista ja läsnäolevaa. Arvostan myös yhdessä tekemistä. Inarijärven nykyisyyttä ja tulevaisuutta käsittelevä, jo luettavissa oleva ennakkojuttu *Meidän järvi* on todella hieno kokonaisuus. Kuvajournalistisesti se yhdistää upeaa klassista reportaasia ja maagista realismia. Juttu katsoo erämaata ja löytää siitä itsestään arvon ja kauneuden, ilman, että sen tarvitsee olla välineenä jollekin itseään suuremmalle. Kokonaisuus on pientä ja suurta samaan aikaan, todellista reportaasin renessanssia. Tykkään.

Touko Hujanen
toukohujanen@gmail.com
KIRJOITTAJA ON PALKITTU KUVAJOURNALISTI.

Pohjoinen utopia

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI

MARI UUSIVIRTA, PÄÄTOIMITTAJA:

”Halusimme kokeilla uusia tapoja tehdä journalismia. Aloimme miettiä, mikä olisi kevyt tapa, josta olisi hyötyä myös muille. Päädyimme luomaan paikallislehden utopian. Teemme lehteä suurella intohimolla ja pienillä kustannuksilla. Toivomme, että tästä löytyy ideoita ja inspiraatiota myös reaalimaailman paikallislehtien tekijöille.”

”Inarissa kiehtovat kunnan valtava koko ja pitkät välimatkat, saamelaisvähemmistö, mielenkiintoiset legendat ja tarinat. Sijainti tuntuu Helsingistä katsoen syrjäiseltä, mutta Inari on lähellä niin Murmanskia kuin Kirkkoniemeäkin. Ajatus on vain vahvistunut, että tämä oli oikea paikka perustaa pop up -paikallislehti.”

”Ensisijainen kohderyhmämme ovat koko ajan inarilaiset. Emme ole menossa eksotisoimaan Inaria. Koetamme tehdä journalismia, josta olisi paikallisille hyötyä ja joka herättäisi heissä ajatuksia.”

TUIJA SORJANEN, TOIMITTAJA, MEIDÄN JÄRVI -JUTUN TOINEN KIRJOITTAJA:

”Halusimme tehdä jutun inarilaisille tärkeästä aiheesta, johon myös muut kuin inarilaiset voivat samaistua. Inarijärvi on tärkeä luonnonvarana ja virkistyskäytön kannalta. Juttua tehdessä esiin nousi toistuvasti matkailu. Onneksi juttu rajattiin siihen ja kaavoitukseen liittyviin tunteisiin ja ristiriitoihin.”

”Sillä on hyvät ja huonot puolensa, että emme ole inarilaisia. Asiat näkee ulkopuolelta, kun itsellä ei ole riippuvuuksia kuntaan. Haittapuoli tietysti on, että ei välttämättä tiedä miten eri tahot ovat sitoutuneita toisiinsa.”

”Työtapani saattavat olla tosi kaoottiset. Aika paljon materiaalia tulee kerättyä, ja rajaan aihetta usein vasta kirjoittamisvaiheessa. Olen erityisen tyytyväinen, miten ketteriä manööverejä teimme kun selvisi, että päähenkilöksi ajattelemamme kalastaja ei pääsekään sumun takia lähtemään järvelle. Oli kiva, ettei tarvinnut soittaa kellekään esimiehelle, että voimmeko tehdä jutun sisällön kanssa yllättäviä muuveja.”

KUKA PIILOTTI RAHAT?

Taloustoimittaja **Jyri Hänninen** on tutkinut veroparatiiseja ja uutisoinut *Helsingin Sanomissa* suomalaiskytkennöistä niihin. Viime vuoden lopussa häneltä ilmestyi aiheesta kirja.

”Tietoa ja asiakirjoja oli kertynyt hirveä määrä, mutta lehtijutuissa ei pysty kertomaan seikkaperäisesti kaikkea. Halusin tehdä laajemman kokonaisuuden, josta lukija voi hahmottaa, mitä veroparatiisit ovat, miten ne toimivat ja ketkä niitä käyttävät.”

Kirja on yksityiskohtainen ja tietopitoinen mutta myös kommentoiva ja kärjistävä. Hänninen kuitenkin kieltää, että sen taustalla olisi rötösherrat kuriin -tyyppinen missio.

”Ei ole suurta missiota. Toki toivoisin, että poliitikot tekisivät veroparatiisien käyttöä hillitseviä päätöksiä. Jos journalistinen selvitystyö johtaa siihen, että joku päättäjä miettii asiaa enemmän, hyvä niin.”

Kirja ravistelee isoja nimiä ja firmoja. Hirvittääkö niistä kirjoittaminen koskaan?

”Eipä juuri. On selvää, että tulee myös arvostelua, ja yritykset ja yksityishenkilöt eivät tietenkään pidä siitä, että ovat tämäntyyppisten juttujen kohteena. Mutta arvostelu kuuluu toimittajan työhön. Jos se alkaa kauheasti vaivata, on melkein parempi tehdä jotain muuta työtä.”

Nina Erho

JYRI HÄNNINEN: VEROPARATIISIT JA SUOMI. HS KIRJAT 2014.

MATKAKOHTEISTA KUIN KAVERIN KERTOMANA

Joukko matkailutoimittajia avasi tammikuun lopulla *Tripsteri*-matkailusivuston. Sivustoa mainostetaan ”reiluna matkaoppaana”. Tekijöiden mukaan se on sitä sekä lukijoille että tekijöille.

”Kirjoittajien ei tarvitse myydä oikeuksiaan ja kukin saa omien sivujensa mainostulot itselleen. Lukijoille kerromme kohteista rehellisesti niin kuin kertoisimme kahden kesken kaverille”, Lontoon-osiot tehnyt toimittaja **Milla Kontkanen** kertoo.

Kuten moni *Tripsterin* kirjoittajista, Kontkanen on ollut tekemässä *Mondon* matkaopasta kohteestaan. Hän asui pitkään Englannissa, mutta työskentelee tällä hetkellä Suomessa tiedetoimittajana. Tiedot pysyvät tuoreina uutiskirjeiden, Twitterin ja sitkeän jalkatyön avulla. Englannissa Kontkanen käy kolme neljä kertaa vuodessa.

”Kulttuurin nyansseja ei voi oppia tuntemaan, jollei ole asunut kohdemaassaan ja ollut tekemisissä paikallisten kanssa”, Kontkanen sanoo.

Marja Honkonen

WWW.TRIPSTERI.FI

Kummittelevan tuhon kuvia

Italialainen valokuvaaja **Alex Masi** dokumentoi jo kuudetta vuotta teollisuusonnettomuutta, joka on vielä vanhempi. Vuonna 1984 Intiassa Union Carbiden hyönteismyrkkytehtaalta purkautui Bhopalin kaupunkiin myrkkykaasuja. Noin 8 000 ihmistä kuoli välittömästi, mutta ainakin 15 000 lisää on saanut surmansa onnettomuuden seurauksena.

”Uskon valokuvauksen olevan tehokas keino kertoa yleisölle asioista hyvin intiimillä tasolla. Kuvat voivat saada ihmiset, poliitikot tai hallitukset toimimaan”, Masi sanoo.

Itse hän on rahoittanut bhopalilaisen **Poonam**-nimisen tytön ja tämän sisaren koulutusta saamansa palkinnon ja joukkorahoituskampanjan turvin.

Masin kuvia on esillä Poliittisen valokuvan festivaalin avaavassa *Kolmanteen polveen* -näyttelyssä. Festivaali on järjestäjien mukaan kolme vuotta kestävä tutkimusprojekti, jonka tämän vuoden tapahtumiin kuuluu myös joukko keskustelutilaisuuksia ja muita tapahtumia.

Kolmanteen polveen -näyttely esittelee myös ruotsalaisen **David Magnussonin**, venäläisen **Tatiana Vinogradovan**, afganistanilaisen **Farzana Wahidyn** sekä suomalaisten **Meeri Koutaniemen**, **Tuomas Linnan** ja **Sara Hornigin** töitä.

Marja Honkonen

POLIITTISEN VALOKUVAN FESTIVAALI 2015 HELSINGISSÄ 12.4. SAAKKA: WWW.PVF.FI

ALEX MASI: POONAM REVELLING IN THE RAIN (2009)

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Kumma mysteerinen

Tuli mieleen tarina kodinkonekauppiaasta, joka möi asiakkaalleen markkinoitten ”sutenööristi parasta” hilavitkutinta. Miksikö näitä mietin?

No siksi. Välillä olen varma siitä, että härpäkehelppoheikki on vaihtanut alaa ja ryhtynyt toimittajaksi.

Otetaanpa vaikka tämä *mysteerinen*. Mikä sana se oikein on? Varmasti sana, eihän sitä muuten kukaan tekstiinsä tökkäisi.

Tökätty on: Mysteerinen löytölompakko riivasi Tampereen poliisia (*Helsingin Sanomat*), Mysteerinen naiskato (*Satakunnan Kansa*), Mysteerinen raitiovaunumies on vangittu (*Ilta-Sanomat*).

Sanakirjat eivät mysteeristä tunne. *Kielitoimiston sanakirja* tietää toki adjektiivit mystinen ja myyttinen sekä substantiivin mysteeri(o).

Mystisen sanakirja sanoo tarkoittavan esimerkiksi salaperäistä, arvoituksellista, selittämätöntä ja mystiikalle ominaista. Mysteeri(o) on arvoitus, salaisuus: salaperäinen, arvoituksellinen tai selittämätön asia. Myyttinen puolestaan on muun muassa tarunomainen, uskomuksellinen ja myytteihin kuuluva.

Mihin me siis tarvitsemme mysteeristä? Useimmissa esimerkkitapauksissa mysteerisellä tarkoitetaan jollakin tavalla arvoituksellista tai salaperäistä. Mystinen varmaankin ajaisi saman asian.

Onkohan tässäkin kyse englannin hienovaraisesta vaikutuksesta kieleemme ja varsinkin sen käyttäjiin? *Mysterious* on englannissa aivan tavallinen ja yleinen sana. Ihmekös tuo, jos englanninkielisille teksteille alati altistuva suomenkielinen toimittaja vääntää sen mielessään mysteeriseksi.

Harva meistä hallitsee nämä niin sanotut sivistyssanat suvereenisti. Myytit ja mysteeritkin ovat välillä kuin puurot ja vellit.

Joskus sitä huomaa kummastelevansa, miksi meidän pitää puhua edes mystisestä. Onhan meillä jemmassa sellainenkin sivistynyt suomen sana kuin outo.

uusiin tehtäviin

KUKA?

Niklas Kaskeala on aloittanut Viestintä ja kehitys -säätiö Vikesin toiminnanjohtajana. Kaskealan edeltäjä **Salla Nazarenko** siirtyi lokakuussa muihin tehtäviin. Kaskeala on työskennellyt aiemmin Kehitysyhteistyöjärjestöjen kattojärjestössä Kepassa kampanjakoordinaattorina ja kehityspoliittisena asiantuntijana sekä Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö DEMO ry:ssä.

Maailman muuttaja

Kehitysyhteistyö, demokratiatyö ja sananvapaustyö ovat hienoa mutta eivät helppoa kenttää. Mikä vetää niiden pariin?

Minua on aina häirinnyt epäoikeudenmukaisuus maailmassa, etenkin pohjoisen ja etelän kuilu. Kehityspolitiikka on keino kaventaa sitä. Haluan työskennellä asioiden muuttamiseksi.

Mitä työsi käsittää Vikesissä?

Säätiön hankkeiden kautta suomalaiset toimittajat ja mediakentän asiantuntijat voivat antaa osaamistaan kehitysyhteistyökäyttöön. Minun roolini on mahdollistaa tämä: olla kehitysyhteistyökuvioiden hallinnollinen osaaja ja hoitaa suhteita rahoittajiin.

Mihin aiot tarttua ensimmäiseksi?

Vikesin ydinviestien kiteyttämiseen ja varainhankinnan kehittämiseen. Pitää varmistaa, että saamme rahoitusta nykyisiltä taustayhteisöiltä, muun muassa ulkoasiainministeriöltä ja Journalistiliitolta. Uusia tukijoita voisivat olla esimerkiksi lehtitalot ja säätiöt mutta myös yksityiset, joita on nytkin mukana.

Mikä on ydinviestisi?

Toimittajilla on oma kehitysyhteistyöjärjestö, joka tukee kollegoja kehitysmaissa – tulkaa mukaan! Moni kyllä onkin jo mukana. Solidaarisuutta ulkomaisia kollegoja kohtaan osoittaa myös se, että hankkeisiin kouluttajiksi löytyy aina lähtijöitä.

”Joissain maissa ei sallita sananvapauskeskustelua ollenkaan.

Millaisista töistä tulet?

Kepassa työtäni oli vaikuttaa poliitikkoihin kotimaassa. Demon kautta suomalaiset puoluetoimijat jakavat asiantuntemustaan kehittyvien demokratioiden poliittisille liikkeille. Vikesissä palaan tähän suuntaan, kehitysyhteistyön pariin.

Charlie Hebdoon iskettiin samana päivänä, kun aloitit Vikesissä. Miten isku vaikutti työpäivääsi?

Se konkretisoi sananvapausasiaa. Oli vaikea keskittyä sähköpostin ja puhelimen asentamiseen, kun mieli paloi seuraamaan uutisia ja keskustelua.

Millaisena pidät sananvapautta Suomessa?

Suomi on maailman mittakaavassa kärkeä. Meillä keskustellaan monesti yksittäistapauksista, kun joissain maissa ei sallita sananvapauskeskustelua ollenkaan. Silti sananvapaus on täälläkin prosessi, ja sen rajoja määritellään koko ajan uusiksi. *Charlie Hebdo* -isku on kiihdyttänyt keskustelua.

Mistä saat tarmoa työhön?

Joka päivä kuulee asioista, jotka pitäisi korjata. En silti ole niitä maailmanparantajia, jotka ovat aina töissä. Meillä on yksivuotias tytär, ja pyrin pyhittämään vapaa-aikaa perheelle.

Miten seuraat mediaa?

Olen kaksikielinen, ja yritän päivittäin katsoa *Hesarin* ja *Hbl:n*. Usein luen myös *The Guardianin* juttuja. Radiosta kuuntelen politiikan ajankohtaisohjelmia. Kepa.fi:tä täytyy myös seurata, se uutisoi hyvin kehitysyhteistyöaiheita.

Nina Erho

SATTUU TAPAHTUU

Golfin kanssa hankalaa

Olinpa kerran nuori opiskelijaneiti, jolle maakuntalehti tarjosi kesätoimittajan pestin joskus viime vuosituhannella.

Kestävimmät muistot minuun jätti lehden kuusikymppinen toimituspäällikkö, jota konservatiivikin kuvailisi vanhan liiton mieheksi. Lehden nuorehkot valokuvaajat muistelivat toimituspäällikön komentaneen heidät juttukeikalle, jossa he kuvasivat saimaannorpan metsästystä talvijäillä.

Kesätoimittajan ei tarvinnut pelätä talvikeikkoja, ja kesä sujui leppoisan rempseästi. Vaikka toimituspäällikkö oli tiukkis, häntä oli mahdollista pehmitellä tuomalla kahvitauolle hänen lempipullaansa. Aina oli kuitenkin itsestäänselvää, että häntä teititeltiin. Teitittely oli yllättävän helppoa, vaikka se oli siihen aikaan kovin harvinaista. Ei esimerkiksi minua silloin kukaan teititellyt, kun taas nykyään nuoret asiakaspalvelijat teitittelevät ja rouvittelevat kuin ei mitään.

Saapui elokuu. Toiseksi viimeinen kesätyöpäiväni lähestyi loppuaan, kun kaarsin lehtitalon pihaan toimituksen Volkswagen Golfilla ja otin tiukan vasemman kohti autokatoksen ainoaa vapaata paikkaa.

Paikka oli kapea. Toiselta puolelta sen rajasi metallipylväs, johon karautin Golfin koko vasemman kyljen. Veri pakeni päästäni. Pujottauduin parkkipaikalle ovesta ja hipsutin toimituspäällikön huoneeseen. Kerroin mitä olin mennyt tekemään, pyysin anteeksi ja jäin odottamaan teurastustani.

”Ei se mitään”, toimituspäällikkö sanoi. ”Vakuutus korvaa.”

Hyvää hommaa mumisten poistuin varsin ihmeissäni pomon huoneesta. En vieläkään tiedä, miksi hän niuhotti paljon pienemmistä asioista, mutta huitaisi kättä tuhansien markkojen peltivahingolle.

Minna Kontkanen

KIRJOITTAJA ON VAPAA TOIMITTAJA.

TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTIT MUISTELEVAT IKIMUISTOISIA TAPAUKSIA.

Toisella kierroksella. Opiskelijaelämä Kautokeinossa on Jenni Leukumaavaaran mukaan ”aika erilaista” kuin vuosikymmen sitten Jyväskylän yliopistossa journalistiikkaa opiskellessa. Kipakka pakkanen ja hinnakkaat ravintolat ovat houkutelleet humputtelun sijaan yliopiston saunaan ja kuntosalille.

Kautokeinossa voi ajatella toisin

MARJA HONKONEN, TEKSTI ● JOUNI PORSANGER, KUVA

Toimittaja Jenni Leukumaavaara etsii alkuperäiskansajournalismiin rakentavia kulmia maisteriohjelmasta.

ILO:n alkuperäiskansasopimuksesta kirjoittavan nimi jää mieleen, eikä aina hyvällä. Toimittaja **Jenni Leukumaavaara** on oppinut saamelaiskysymysten herkkyyden muutettuaan Rovaniemelle freelanceriksi neljä vuotta sitten. Jokin on jonkun mielestä aina pielessä, oli juttu kirjoitettu miten vain.

”Ne ovat olleet journalistin urani vaikeimpia aiheita”, viitisentoista vuotta toimittajana työskennellyt Leukumaavaara sanoo.

Usein jo juttutilauksissa haetaan konfliktia. Leukumaavaara uskoo, että saamelais- ja muista alkuperäiskansa-aiheista voisi kirjoittaa toisellakin tavalla. Siihen hän etsii nyt työkaluja Norjan Kautokeinosta, missä saamelaiskorkeakoulu Sámi allaskuvla käynnisti tammikuussa alkuperäiskansajournalismin maisteriohjelman.

Laatuaan ensimmäinen kaksivuotinen ohjelma on suunnattu jo aiemmin asian parissa työskennelleille. Apulaisprofessori **Lia Markelinin** mukaan ohjelma antaa tuttuihin viestinnän teorioihin erilaisen näkökulman.

Leukumaavaaralle se sopii.

”Ensimmäisellä luennolla luvattiin hajottaa ajattelu, ja rakentaa se sitten uudelleen.”

MAISTERIOHJELMAN 14 opiskelijan joukko on kirjava. Mukana on sekä alkuperäiskansoihin kuuluvia että muita useasta eri maasta. Suomesta opiskelijoita on kolme. Ohjelman nuorin on parikymppinen ja vanhin yli viisikymppinen.

Ylitorniolta kotoisin oleva Leukumaavaara, 32, ei ole saamelainen. Pohjoissaamea hän alkaa nyt opiskella, koska kieli auttaa ymmärtämään kulttuuria.

Kerran kuussa viikon intensiivijaksoissa tapahtuva opetus mahdollistaa freelancetyön. Työskentelykenttä painottuu Rovaniemen ja Kautokeinon välille.

Leukumaavaara toivoo opiskelun avaavan uusia mahdollisuuksia.

”Journalismin murros on hyvä aika miettiä sitä, millä arvoilla sitä haluaa tehdä. Uskon, että tämä on hedelmällisempää kuin viimeksi parikymppisenä”, hän pohtii.

”Kautokeino on jo ympäristönä niin erilainen, että se antaa tilaisuuden ajatella toisin.” ●

kolumni

Toimittaja, vaarallinen kaveri

”Kiina käyttää ikiaikaista tapaansa kostaa niskoittelijan lähipiirille.

MARI MANNINEN marinkotimeili@gmail.com KIRJOITTAJA ON VAPAA TOIMITTAJA PEKINGISSÄ.

Kollega voi joutua vuokseni vankilaan. Kaveria saattaa uhata poliisikuulustelu. Ulkomaisena toimittajana Kiinassa olen kiinalaiselle ongelmallinen ystävä.

Ikävimmässä välikädessä ovat kirjeenvaihtajien kiinalaiset avustajat, jotka tulkkaavat ja hankkivat tietoa. Viranomaiset kutsuvat avustajia ”teelle” eli kertomaan, mitä pomo puuhaa. Avustajia painostetaan vakoilemaan työpaikallaan. Perheet saavat uhkaavia puheluita.

Pekingin kirjeenvaihtajayhdistyksen kysely paljasti, että viime vuonna häirittiin joka toista avustajaa. Edellisvuonna häirintää koki ”vain” joka kolmas.

Die Zeitin avustaja **Zhang Miao** on ollut pidätettynä neljä kuukautta. Ei tiedetä tarkalleen, mistä häntä epäillään, mutta ennen pidätystä Zhang oli työmatkalla Hongkongissa, josta hän jakoi somessa mielenosoituksia myötäileviä kuvia.

Viime vuonna Kiina käytännössä kielsi toimittajiaan auttamasta ulkomaisia kollegoita. Aiemminkin ”salaisuuksia” vuotaneita kiinalaisjournalisteja on pantu vankilaan. Eipä ihme, että parista tutusta kiinalaistoimittajasta ei ole viime aikoina paljon kuulunut.

ARKISISSA KOHTAAMISISSANIKIN joudun joskus miettimään rajoja. Kaverin kaverin tuppisuuna istunut mies paljastui poliisiksi, joka pelkäsi rikkovansa sääntöjä rupattelemalla kanssani.

Moni kiinalainen ei täysin tajua, millaista mielivaltaa viranomaiset käyttävät. Tuttava ehdotti, että kävisin illallisella hänen kaverinsa luona Xinjiangissa. Pohdin yhä, joutuuko kaveri vaaraan. Levottomassa maakunnassa poliisi vahtii hysteerisesti jopa lomailevia länsitoimittajia.

Toki kirjeenvaihtajillekin voi tapahtua. Heitä on pidätetty, kahlittu käsiraudoilla tuoliin ja jahdattu pesäpallomailoilla. Heidän kotejaan on pengottu, ja heitä on häädetty maasta. (Minulle ei ole tapahtunut mitään näin järisyttävää.)

Viranomaiset eivät ole onnistuneet hiljentämään niitäkään viestimiä, joiden toimittajia he ovat pelotelleet. Ulkomainen media paljastaa edelleen Kiinan salaisuuksia. Niinpä Kiina käyttää ikiaikaista tapaansa kostaa niskoittelijan lähipiirille. Se sattuu taatusti.

Veikkaan, että vastaiskuksi kirjeenvaihtajat vaihtuvat kiinantaitoisempiin, jotka pystyvät tekemään herkimmät haastattelut ilman avustajaa. Valtiolle ei jää ketään rangaistavaksi.

STT HUOLISSAAN KETJUUNTUMISESTA

Kaakon Viestinnän sanomalehdet *Länsi-Savo*, *Itä-Savo*, *Etelä-Saimaa*, *Kouvolan Sanomat* ja *Kymen Sanomat* jättivät vuodenvaihteessa STT:n ja siirtyivät julkaisemaan *Helsingin Sanomien* tuottamia koti- ja ulkomaanuutisia. STT-Lehtikuvan vastaava päätoimittaja **Mika Pettersson** myöntää, että siirto on uutistoimistolle taloudellisesti ”erittäin merkittävä menetys”. Pettersson korostaa, että suurempaan huoleen STT:llä ei tässä vaiheessa ole aihetta.

”Minua huolestuttaa aina, kun menetämme asiakkaan. Suomalaisen lehdistön ketjuuntuminen on ilmiö, jolla on tietenkin vaikutusta myös STT:hen”, Pettersson sanoo.

Pettersson sanoo, että STT-Lehtikuvassa katsotaan nyt kohti tulevaa.

”Tämä toimiala on liiketoimintakriisissä. Myös STT:n tarjoamien palveluiden on muututtava. Emme ole umpiossa. Se tarkoittaa, että on pystyttävä entistä paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin.”

Pettersson sanoo STT:n satsaavan tällä hetkellä juuri uusien toimintamallien kehittämiseen.

”Olemme tiedostaneet muuttuvan tilanteen. Panostamme voimakkaasti digiin. Esimerkkinä tästä on digitaalisen kehityksen palvelupisteemme STT Digihub.”

Petterssonin mukaan Kaakon Viestinnän ratkaisun vaikutus työntekijöihin on STT:n johdon ja omistajien pohdittavana.

Manu Haapalainen

YHDISTYSUUTISIA?

Journalistiliiton jäsenyhdistysten tapahtumatiedot julkaistaan liiton verkkosivulla, osoitteessa **journalistiliitto.fi**

Materiaali & lisätiedot:
Tiedottaja Jaakko Kilpeläinen
jaakko.kilpelainen@journalistiliitto.fi

Jämäkkyyttä neuvotteluun, herkkyyttä haastatteluun 5.3.

Haluatko hioa neuvottelu- ja haastattelutaitojasi ja oppia paremmaksi puhujaksi? Tähän tarjoutuu tilaisuus 5.3. klo 10–17.30 Helsingissä Tieteiden talossa. Koulutukseen sisältyy sekä kaikille yhteistä ohjelmaa että pienryhmiä. Päivän aikana kuulet, kuinka mm. puheenjohtaja **Hanne Aho**, puhetaidon kouluttaja **Juhana Torkki** ja päätoimittaja **Gilbert Granholm** käyttävät sanaa.

Koulutuksen järjestävät Suomen Journalistiliitto, Suomen tiedetoimittajien liitto ja Terveystoimittajat. SJL tarjoaa omille jäsenilleen 40 maksutonta koulutuspaikkaa, jotka täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Ohjelma ja ilmoittautumislomake liiton nettisivuilla: **http://tapahtumat.journalistiliitto.fi.pwire.fi/tapahtumat/**

Huom: Tiedetoimittajien ja Terveystoimittajien jäsenet ilmoittautuvat omien yhdistystensä kautta!

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

”Kesätyöhakujen siirtäminen tammikuulle antaisi monelle mielenrauhan.

Uutisnälkäisiä mansikkagallupeja vankalla kokemuksella

Viimeistään joulukuussa toimittajaopiskelijaa alkaa ahdistaa. Pysyvä lumi ei ole satanut maahan, mutta on kesätyöhaun aika.

Uran alkuvaiheessa samalla viivalla on kymmeniä hakijoita. Hakemuksen pitää erottua, ja jokaiseen paikkaan varta vasten räätälöityjen hakukirjeiden tekemiseen kuluu järjettömästi työtunteja. Joulukuussa kuumimmillaan oleva hakusesonki osuu päällekkäin tentti- ja esseesavotan kanssa. Vapaa-aikaa ei juuri ole.

Ensimmäiset haut loppuvat puoli vuotta ennen töiden alkua. Rekrytoinnin ammattilainen on saanut päähänsä, että aikaistamalla hakua saa parempia hakijoita.

Työpaikkailmoituksissa peräänkuulutetaan rohkeutta, luovuutta ja kunnianhimoa, mutta jäätelövertailuita ja torigallupeja kirjoittamaan pääsee lähinnä työkokemuksella. Pelkät parin kolmen vuoden yliopisto-opinnot alalta eivät paina vaakakupissa. Kokemusta painotetaan lähes maanisesti, aivan kuin tuoretta toimittajaa pelättäisiin. Ainakaan minun opiskelukavereistani ei kirjoitustaidottomia tai heikosti motivoituneita löydy, ja muutaman kuukauden moitteettoman työkokemuksen luulisi riittävän todisteeksi.

Kun huolitellut hakemukset on lähetetty, loppuu työnantajan hoppu. Haastattelukutsu tulee sitten joskus, jos on tullakseen. Eräästä toimituksesta kerrottiin, että hakemuksia aletaan käydä läpi kuukauden kuluttua palautuspäivästä. Kenen etua tämä palvelee?

Jos hakemukset halutaan ajoissa, olisi ne syytä myös käsitellä ripeästi. Kesätyöhakujen siirtäminen tammikuulle antaisi monelle mielenrauhan. Jos ilmoituksessa peräänkuulutetaan uutta ajattelua, antakaa sille mahdollisuus.

Aapo Laakso
KIRJOITTAJA ON TIEDOTUSOPIN NELJÄNNEN VUODEN OPISKELIJA TAMPEREEN YLIOPISTOSSA.

Oikaisuja

Toisin kuin *Journalistissa* 1/2015 lyöntivirheen vuoksi väitettiin, kesäduunari-infoa ei ole tarjonnut Akavan ja SAK:n lisäksi STT, vaan STTK.

Samassa lehdessä Kemi-Tornion käräjäoikeuden tuomioita koskeneessa uutisessa Alma Median maksettavaksi tuomitut korvaussummat olivat väärin. *Pohjolan Sanomien* entinen toimitussihteeri ei saanut Alma Medialta 110 000 euron, vaan 48 000 euron korvaukset. Saman lehden valokuvaaja sai Alma Medialta 33 000 euron korvaukset, ei 103 000 euron.

Journalistin toimitus

Vad betyder det att vara frilans? 23.2.

Är du intresserad av att börja jobba som frilans eller vill du förstärka din frilansexpertis? Kom med på kursen som ordnas i Helsingfors den 23 februari. Grundinformationen om företagsamhet ges på finska, men allt skriftligt material finns på svenska.

Kursens utbildare är frilansaren **Lina Laurent** som jobbar inom pressen, frilansarna **Nanette Forsström** och **Kira Schroeder** som jobbar bland annat inom digitala medier och förbundets fackliga ombudsman **Jussi Salokangas**.

http://tapahtumat.journalistiliitto.fi.pwire.fi/tapahtumat/

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Ylä-Karjala on kolmesti viikossa ilmestyvä paikallislehti, jonka levikkialueena ovat Nurmes ja Valtimo. Lehden levikki on 5 351 kappaletta (LT 2014).

Haemme kesä-toimittajaa

Tarjolla on monipuolisia toimittajan töitä mukavassa työyhteisössä. Valokuvaustaito ja ajokortti ovat välttämättömiä. Palkkaus on työehtosopimuksen mukainen.

Lisäksi lehdessä avautuu syksyllä toimittajan **vuorotteluvapaan sijaisuus**

Lähetä hakemuksesi 19.2.2015 mennessä osoitteeseen Ylä-Karjala, Pappilansuora 15, 75500 Nurmes tai sähköpostitse osoitteeseen anu.saarelainen@ylakarjala.fi.

Lisätietoja antaa päätoimittaja Anu Saarelainen, p. 050 415 2414.

YLÄ-KARJALA

Vuosikokouskutsu

Keski-Pohjanmaan Journalistit, Mellersta Österbottens Journalister rf vuosikokous pidetään 21.2.2015 alkaen kello 12 Hotelli Kaarlessa Kokkolassa. Käsitellään sääntömääräiset asiat. Tervetuloa.

Kallelse till årsmöte

Mellersta Österbottens Journalisternas årsmöte hålls 21.2.2015 kl 12 på Restaurang Kaarel i Karleby. Vi behandlar stadgenliga årsmötesärenden.

Työ oli myös ilon lähde

Kulttuuritoimittaja **Sirkka Henttonen** kuoli 5. joulukuuta Lahdessa raskaan sairauden murtamana. Hän oli syntynyt Karttulassa vuonna 1927. Jäädessään eläkkeelle 1992 hänellä oli takanaan pitkä ura kulttuuritoimittajana *Etelä-Suomen Sanomissa*.

Henttonen ehti olla *Savon*, *Etelä-Suomen* ja *Kalevan* toimittajana ennen kuin tuli *Etelä-Suomen Sanomiin* vuonna 1959. Tuolloin alalla oli naisia vähän, ja työtehtävien jaossa sukupuolella oli suurempi merkitys kuin nykyisin. Lehden silloisessa toimituksessa naisilla oli oma, kahden hengen huone.

Lahdessa Sirkka Henttonen saattoi laajentaa aiheskaalaansa. Hänen nimensä löytyi monesti musiikkia, lausuntaa, tanssia ja kuvataidetta käsittelevien juttujen yhteydestä. Taitavan toimittajan hoidettavaksi annettiin myös kevyitä palstoja, joilla ruodittiin kaupunkielämän sattumuksia.

1960-luvun loppupuolella tapahtui käänne: Henttonen sai omistautua pelkästään kulttuurille. Konserttien, oopperoiden ja kesäfestivaalien selvittäminen oli hänelle yhtä lailla iloa kuin työtä. Lahtelaisesta musiikkielämästä kirjoittaessaan hän tuli samalla kuohkeuttaneeksi maaperää kaupunginorkesterin hämmästyttävälle nousulle.

Jouko Tallimäki
KIRJOITTAJA ON ETELÄ-SUOMEN SANOMIEN ENTINEN KULTTUURITOIMITTAJA.

SAL:n toimiston tukipilari

Journalistien ay-toiminnassa pitkän työuran tehnyt **Eila Salo** kuoli Vantaalla Peijaksen sairaalassa 31. lokakuuta 90-vuotiaana. Hän oli syntynyt Viipurissa 1924.

Eilasta tuli 1964 silloisen Suomen Sanomalehtimiesten Liiton toimistopäällikkö. SSL:n toimiston hän päätti jättää 1974, jolloin puheenjohtaja **Jyrki A. Juutikin** luopui paikastaan. Pitkään Salo ei kuitenkaan saanut viettää vapaaherrattaren elämää. **Lauri Kerosuon** siirryttyä vuoden 1974 loppupuolella SAL:n asiamiehen tehtävistä SSL:oon, Eila houkuteltiin taas töihin. Nyt työhuone oli Yrjönkadulla pihan toisella puolella SAL:n toimistossa. Asiamiehen tehtäviä hän sitten hoitikin eläkkeelle jäämiseensä asti eli vuoteen 1990.

Noihin työvuosiin mahtui myllerryksiä: poliittiset taistot jäsenistön keskuudessa, liittomme toinen lakko 1980, uuden tekniikan tulo toimistotyöhön. Eila selvisi kaikesta rauhallisesti mottonaan: ”Asiamiehen on samastuttava kenttään.”

Heikki-puolison vielä eläessä avioparilla oli harrastuksena teatteri. Pariskunta myös matkusteli mielellään yhdessä. Yhteistä oli myös kiintymys Vesilahdella olevaan kesäpaikkaan.

Eila oli seurallinen ja vieraanvarainen emäntä. Hän kattoi mielellään pöytänsä vieraille. Eikä snapsejakaan juotu ilman laulua, sillä Eila osasi niitä monta.

Leena Paukku
KIRJOITTAJA ON EILA SALON YSTÄVÄ JA TYÖTOVERI.

Metsäyhdistys

Suomen Metsäyhdistys on yhteistyöjärjestö, jonka jäsenistö kattaa metsäalan lisäksi lukuisia valtakunnallisia virkistys- ja opettajajärjestöjä. Yhdistys tuo esiin metsien mahdollisuuksia yhteiskunnan kehittämisessä viestinnän keinoin.

Metsäyhdistys julkaisee forest.fi-verkkojulkaisua, joka koostuu alan kannalta tärkeistä uutisista ja metsätietopaketista. Julkaisun toimittajan siirryttyä uusiin tehtäviin etsimme uutta

TOIMITTAJAA

Tehtävään valittavalle tarjoamme näköalapaikan suomalaiseen metsäbiotalouteen sekä vakituisen, asianmukaisesti palkatun ja monipuolisen työn innostavassa työyhteisössä Helsingin keskustassa.

Edellytämme kokemusta tai koulutusta kirjoittavan journalistin työstä, valokuvaustaitoa, sosiaalisen median tuntemusta, halua kirjoittaa myös englannin kielellä, huolellista ja vastuullista asennetta sekä palvelu- ja yhteistyöhenkeä. Metsäalan tuntemus on suotavaa mutta ei välttämätöntä. Odotamme kuitenkin positiivista kiinnostusta alaan ja sen kehitykseen.

Hakemukset palkkatoiveineen osoitetaan 20.2.2015 klo 16:een mennessä joko kirjeitse tai sähköpostilla Metsäyhdistykseen toiminnanjohtaja Anders Portinille. Lisätietoja antaa hänen lisäkseen forest.fi-sivun vastaava toimittaja Hannes Mäntyranta.

Uuden Suomettaren Säätiön apurahat

Uuden Suomettaren Säätiö tukee suomenkielisen median journalistien yleisen ja ammattisivistyksen lisäämistä myöntämällä apurahoja opintomatkoihin, kursseihin ja muuhun täydennyskoulutukseen sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeisiin. Lisäksi säätiö kannustaa alan opiskelijoita pienehköin pro gradu -stipendein.

Säätiön hallitukselle osoitetusta vapaamuotoisesta hakemuksesta tulee käydä selville hakijan ikä, opinnot, tähänastinen toiminta ja suunnitelma apurahan käytöstä. Hankkeen toteuduttua apurahan saajan tulee antaa säätiön hallitukselle kertomus apurahan käytöstä.

Hakemukset tulee lähettää **5.3.2015** mennessä säätiön asiamiehelle osoitteella: Uuden Suomettaren Säätiö, Annukka Åstrand, Hanikka 19 A, 02360 Espoo.

Etsi Xpertti

ETSITKÖ JUTTUUSI TUTKIJA-ASIANTUNTIJAA?

palveluksessasi www.etsixpertti.fi

YLIOPISTOT, TUTKIMUSLAITOKSET JA SUOMEN AKATEMIA

ILMATIETEEN LAITOS

Ilmasto muuttuu – riskit puntarissa

KOULUTUSTILAISUUS TOIMITTAJILLE
AIKA: 10. - 11.3.2015
PAIKKA: ILMATIETEEN LAITOS, KUMPULA, HELSINKI

Jo kymmenettä kertaa järjestettävä kaksipäiväinen koulutus koostuu perus- ja jatkokurssista. Peruskurssilla sinulle selviää, mikä on ilmastonmuutoksen luonnontieteellinen tausta. Päivän aikana saat tietoa myös arktisen merijään tilanteesta, ilmastonmuokkauksesta sekä medialle suunnatuista ilmastoaiheisista palveluista.

Jatkokurssilla ilmastonmuutokseen pureudutaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Asiantuntijat kertovat riskien hallinnasta, ilmaston lämpenemisen ja sään ääri-ilmiöiden suhteesta sekä siitä, mitä muutos merkitsee huoltovarmuudelle ja taloudelle.

Ilmoittautuminen osoitteeseen toimittajakoulutus@fmi.fi viimeistään 23.2.2015. Kurssille otetaan päivää kohden enintään 40 osallistujaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Mikäli ilmoittautuneita on alle 10/päivä, kurssia ei järjestetä. Koulutuksen hinta on 150 euroa/päivä. Hinta sisältää kurssimateriaalin sekä lounaat ja kahvit.

Ohjelma osoitteessa ilmatieteenlaitos.fi/koulutus-toimittajille

Lisätietoja: viestintäasiantuntija Anna Toppari,
puh. 029 539 4009 tai anna.toppari@fmi.fi.

Urjalan Sanomat
hakee reipasta kesätoimittajaa kesä-elokuuksi

Toivomme positiiviselta ja uteliaalta kesätoimittajaltamme
- vähintään 20 vuoden ikää
- ajokorttia ja autonkäyttömahdollisuutta
- kokemusta toimittajan työstä
- valokuvaus- ja taittotaitoa
- mahdollisuutta tehdä ilta- ja viikonlopputöitä
- paikallistuntemus ei ole pahitteeksi

Jos haluat nauttia paikallislehden monipuolisesta arjesta, lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi sähköpostilla osoitteeseen minna.makela@urjalansanomat.fi
Lisätietoja numerosta 040 181 3024.

Tahdotko pysyä kartalla?
Tilaa uutiskirje!

Journalistiliiton uutiskirje on ajankohtaisten media- ja järjestöasioiden kooste, jonka saat sähköpostiisi 2–4 kertaa kuussa.

Toimi näin: Tule sivulle **www.journalistiliitto.fi.** Klikkaa etusivulta otsikkoa ”Tilaa uutiskirje”. Anna sähköpostiosoitteesi. Tilaa.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

TOIMITTAJA-STIPENDIT

Helsingin Sanomain Säätiö julistaa haettavaksi toimittaja-stipendejä uransa keskivaiheilla oleville toimittajille.

Stipendit myönnetään heinäkuussa järjestettävälle kolmiviikkoiselle tutkivan journalismin kurssille New Yorkiin ja elokuussa alkavalle, kaksi kuukautta kestävälle Yhdysvaltoihin suuntautuvalle opintomatkalle.

Tutkivan journalismin kurssin järjestäjä on Columbia University Graduate School of Journalism ja opintomatkan toimittajien kansainvälistymistä edistävä World Press Institute -järjestö.

Ohjelmiin haetaan täyttämällä sähköinen hakulomake osoitteessa https://www.apurahat.net/hssaatio/ maanantaihin 23.2.2015 mennessä.

Lisää tietoa stipendeistä:
www.hssaatio.fi/toimittajastipendit
www.stipendiblogi.fi

HELSINGIN SANOMAIN SÄÄTIÖ

Helsingin Sanomain Säätiö on media-alan merkittävä kehittäjä ja suomalaisen viestintäteollisuuden, erityisesti sanomalehden tukija. Säätiö edistää ja tukee korkeatasoista viestintään ja viestintäteollisuuteen ja sananvapauden edistämiseen liittyvää tutkimusta ja alan koulutusta. Päivälehden arkisto ja Päivälehden museo ovat osa Helsingin Sanomain Säätiötä.

Helpottunutta hymyä. Ilkka Vanne ja Terhi Tarvainen olivat neuvottelemassa elokuva- ja tv-tuotantoihin uusia työehtoja. Tiukimmissa kohdissa väännöt tulivat uniin asti, ay-konkari Vanne myöntää.

Tavoitteena yleissitovuus

MARJA HONKONEN, TEKSTI • HELI SAARELA, KUVA

Elokuva- ja tv-tuotantoyhtiöt saivat uuden, entistä laajemman työehtosopimuksen.

Miltei kolmen vuoden neuvottelu-urakka päättyi kelpo tulokseen, kun elokuva- ja televisiotuotannoille hyväksyttiin uusi, entistä laajempi työehtosopimus. Journalistiliiton, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton sekä Palvelualojen työantajien sopimus astui voimaan helmikuun alussa. Journalistiliitosta sopimuksen piirissä on noin 400 työntekijää.

Uusi sopimus mahdollistaa jaksotyöajan käytön ja parantaa paikallista sopimista. Neuvotteluissa mukana olleet Yhdistyneitä mediatyöntekijöitä edustanut **Ilkka Vanne** ja SJL:n työehtoasiamies **Terhi Tarvainen** uskovat sopimuksen olevan kaikkien kannalta niin hyvä, että se houkuttelee entistä useampia tv-tuotantoyhtiöitä järjestäytymään.

Työntekijäpuolen haave on, että sopimuksesta tulisi yleissitova. Tavoite on vielä kaukana, sillä järjestäytyneitä on kouralinen.

”Elokuvapuolella vanhaa sopimusta on noudatettu hyvin. TV-puolella tilanne on ollut villi. Siellä ehdot on tempaistu omasta päästä”, Vanne sanoo.

TYÖAIKAKYSYMYS OLI yksi neuvottelujen hankalimmista. Aiemmin tuotantoja sitoi kahdeksan tunnin työaika, ja ylitöitä kertyi lähes päivittäin. Nyt työvuorot voidaan suunnitella eri pituisiksi tuotannon tarpeen mukaan. Säännöllisen työajan ylimenevä osa maksetaan jaksoylitöinä.

”Tuotantojen aikatauluttamisesta tulee joustavampaa. Se edellyttää kuitenkin hyvää ennakkosuunnittelua”, sanoo lukuisissa tuotannoissa työskennellyt Vanne.

Kirjaus ei ole pelkkä voitto. Palkkoihin saadut pienet korotukset ja jaksoylityön tuomat rahat eivät täysin korvaa lovea, joka syntyy jatkuvien ylitöiden vähentyessä. Tarvainen muistuttaa, että jaksotyön toimivuutta seurataan sopimuskauden aikana.

Uuden sopimuksen myötä halutaan kehittää tuotantoyhtiöihin myös luottamusmiesjärjestelmää. Tämä tavoite mielessä osa paikallisesti sovittavista asioista on rajattu luottamusmiehen kanssa puitaviksi, Tarvainen kertoo.

Sekä Tarvainen että Vanne pitävät sopimusta tilanteeseen nähden hyvänä.

”Pahimmassa vaiheessa neuvotteluja tuntui, että miten kehtaa näyttää kavereille naamaansa, jos joudutaan hyväksymään huono sopimus. Ei tähän kukaan ole täysin tyytyväinen, muttei mikään osapuoli ole sitä mieltä, että mentiin metsään. Tämän kanssa pystyy elämään”, Vanne summaa. •

FREELANCER-NAINEN LASKUTTAA LIIAN VÄHÄN

Naisfreelancerin euro on vain 64 senttiä. Tieto perustuu UKKO.fi -laskutuspalvelun 8000 käyttäjän laskutukseen. Työelämässä keskimäärin naisen euro jää noin 80 senttiin miehen eurosta.

UKKO.fi tutki nais- ja miesasiakkaidensa keskimääräistä kuukausilaskutusta. Sukupuolten väliset hinnoitteluerot osoittautuivat tuntuviksi. Selvin ero on copywritereilla. Jokaista miesten laskuttamaa euroa kohti copywriterinä toimivat naiset laskuttavat vain 24 senttiä. Naisvalokuvaajan euro on 59 senttiä.

”Emme tiedä ilmiön syytä”, UKKO.fi:n markkinointipäällikkö **Olli Kopakkala** pohtii.

Kopakkala sanoo, että tärkein sääntö oman työn hinnoittelussa on: ”Älä alihinnoittele”.

”Olemme pyrkineet kouluttamaan laskutuspalvelun käyttäjiä, että he hinnoittelisivat fiksummin.”

Kopakkalan mukaan kannattaa tarkistaa, ettei palkka jää liian matalaksi vaatimattoman asenteen takia.

Freelancerille sovittu hinta ei ole sama asia kuin bruttopalkka. Laskun summalla pitää kattaa työnantajamaksut, arvonlisäverot, loma- ja sairausajan toimeentulo, työvälinehankinnat sekä työnteosta aiheutuneet kulut. On huomioitava matkakulut, loma- ja sairausajan toimeentulo, työtilat, puhelinkulut, mainonta, ammattikirjallisuus ja koulutukset.

Kaksi vuotta sitten perustettu UKKO.fi on yksi laskutuspalveluista, joiden kautta yksityishenkilö voi toimia niin sanottuna kevytyrittäjänä ilman omaa yritystä tai toiminimeä.

Sini Silvan

HSS MEDIASSA ISOT YT:T

Ruotsinkielisiä sanomalehtiä kustantava HSS Media on aloittanut yt-neuvottelut. Syyksi kustantaja ilmoittaa muun muassa lehtien tilausten määrän ja ilmoitusmyynnin vähenemisen. Enintään 30 ihmistä saattaa menettää neuvottelujen seurauksena työnsä. Yt:t koskevat koko henkilöstöä. 3. helmikuuta alkaneet neuvottelut jatkuvat kuuden viikon ajan.

HSS Median lehtiä ovat pohjanmaalaiset *Pietarsaaren Sanomat*, *Vasabladet*, *Österbottens Tidning* ja *Sydösterbotten*.

Manu Haapalainen

MITÄ SINÄ OLISIT VALMIS TEKEMÄÄN SANANVAPAUDEN EDISTÄMISEKSI?

- ☐ Antaisin **50 euroa** kuukaudessa Vikesin sananvapaushankkeisiin.
- ☐ Antaisin **20 euroa** kuukaudessa Vikesin sananvapaushankkeisiin.
- ☐ Kaataisin päälleni **sangollisen jäävettä**. Jakaisin somessa videona.
- ☐ Antaisin **5 euroa** kuukaudessa Vikesin sananvapaushankkeisiin.

Viestintä- ja kehitys -säätiö Vikes tukee kehitysmaiden journalisteja. Tänä vuonna Vikesillä on toimintaa 14 maassa Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Rahoitus hankkeisin tulee pääosin Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista. Se edellyttää kuitenkin Vikesiltä noin 15 prosentin omaa rahoitusta. Pienelläkin yksityisellä tuella on siten suuri merkitys.

Ryhdy nyt kuukausilahjoittajaksi:
www.vikes.fi

vikes

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti
91. vuosikerta

SEURAAVAN LEHDEN ILMESTYMISAIKATAULU

3/2015 aineisto **18.2**
ilmestyy **26.2**

ILMOITUSMYYNTI:
ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin ja hinnat löydät osoitteesta www.journalisti.fi › ilmoittajille

VARAA ILMOITUSTILASI AJOISSA.
ILMOITUKSET 3,00 €/PMM

Laulu kuljettaa kauas arjesta

Annika Rentola innostui kuorolaulusta yllättäen, mutta on sittemmin halunnut olla mukana joka kerta. Walentina-körenin harjoituksissa soi keskittyneen laulun lisäksi nauru.

NINA ERHO, TEKSTI ● SUSA JUNNOLA, KUVA

Kun pikkusisko kysyi **Annika Rentolaa** mukaan kuoroon, tämä tokaisi, ettei tule laulamaan minnekään, missä pitää vetää ylle joku kaapu. Joulukonserttiin hän kuitenkin suostui lähtemään, ja:

”Yleisö sai laulaa viimeisen laulun mukana, kuten nykyään tiedän kuoron tavaksi. Se oli ihanaa ja sai minut täysin polvilleni.”

Tuosta *Härlig är jordenista* on nyt 17 vuotta, jotka kaikki Rentola on laulanut Walentina-körenissä.

Parhaillaan kuoro harjoittelee ”Amerikan-lauluja”, kuten *New York New Yorkia*. Harjoitukset pidetään viikoittain suomenruotsalaisen kulttuuriyhdistyksen Arbetets Vännerin talolla Helsingin Annankadulla.

Puoli tuntia ennakkoon tarjolla on välipalaa, jonka järjestämisestä on olemassa nakkilista. Samalla vaihdetaan kuulumisia.

”Tämä kuoro on myös sosiaalinen porukka. Jos on huolia, niille löytyy aina kuuntelija ja jos on iloja, aina löytyy joku iloitsemaan mukana.”

KUORON HARJOITELLESSA tunnelma on keskittynyt mutta ei vakava. Laulun lisäksi salissa kaikuu nauru, kun kuorolaiset yrittävät hahmottaa, miten tulevassa ystävänpäivän konsertissa pitäisi elehtiä ja liikkua.

Harjoittelussa on selvästi kunnianhimoa, ja etenkin uudet laulut vaativat aina treeniä myös kotona. Esiintymisiä Rentola ei stressaa.

”Vain se stressaa, jos en ehdi harjoituksiin, koska tiedän, että ne antavat aina enemmän kuin ottavat. Harjoittelusta on myös eniten hyötyä, kun samat laulajat ovat säännöllisesti paikalla.”

Kuoroilta on hänelle täydellinen irrottautuminen työstä ja muista asioista, jotka arjessa painavat.

”Kun miettii, miten käyttää vatsalihaksia, mikä on ryhti, miltä kuulostan, miltä kuulostamme yhdessä ja mitä kuoronjohtaja neuvoo, homma pysyy kasassa vain keskittymällä. Se tekee hyvää päälle, mutta laulaminen on myös ihan eri lailla fyysistä kuin työ tietokoneella.”

”Vain se stressaa, jos en ehdi harjoituksiin, koska tiedän, että ne antavat aina enemmän kuin ottavat.

RENTOLA PITI kuoroilloistaan sitkeästi kiinni jo silloin, kun lapset olivat pieniä. Hänestä on tärkeää rajata ja ottaa itselleen se aika, jonka tarvitsee virkistäytyäkseen, jotta jaksaa hyvällä tuulella arjessa.

Kuorovuosiin on mahtunut useita matkoja, esimerkiksi Yhdysvaltoihin, Espanjaan, Ruotsiin, Norjaan ja Puolaan – ja säännöllisiä juhlia. Loppukesästä kuoro pitää rapujuhlat ja tammikuussa ajan kanssa joulujuhlat.

Yhtä parasta kuorohetkeä Rentola ei osaa nimetä.

”Yksi on esimerkiksi se, kun ymmärsin, että voin saada kuorosta hyviä ystäviä, toinen se, kun joku keksi kiertueen Amerikkaan. Hyvä mieli tulee myös oppimisesta ja siitä, kun perhe ja tutut kokevat saaneensa jotain konsertista.” ●

VAPAALLA

ANNIKA RENTOLA

- 47-vuotias Hufvudstadsbladetin toimittaja, joka tekee juttuja myös muihin KSF Median lehtiin. Kirjoittaa erityisesti sosiaali- ja terveysaiheista sekä lääketieteestä.
- Julkaisi vuonna 2013 kirjan Pystytkö sanomaan perkele?, joka avaa aivoverenkiertohäiriön saaneiden arkea.
- Opiskeli journalistiikkaa Helsingin yliopistossa, Svenska social- och kommunalhögskolanissa. Valmistui 1993.
- Opettanut Åbo Akademin toimittajaopiskelijoille reportaasintekoa ja luovaa kirjoittamista.
- Harrastaa kuorolaulua Walentinakörenissä, joka toimii osana suomenruotsalaista kulttuuriyhdistystä Arbetets Vänneriä.

◀ **Kohti esitystä.** Annika Rentola (edessä oikealla) harjoittelee Amerikan-meininkiä Walentinakörenin ystävänpäiväkonserttia varten.

TAKASIVU

Kopterin paluu

Yhä paraneva tekniikka houkuttelee käyttäjäkseen myös mediataloja. Algoritmi tai ohjelma voi kuulemma tehdä jutun alle sekunnissa, ja simppeli robokopteri nousee helposti korkeuksiin kuvaamaan. Toisin kuin ihmiset, robotit eivät nuku, sairastele tai käy lounaalla.

Mutta on meillä ihmisilläkin puolemme. Siinä missä vähän suutahtanut tai vapaudenkaipuun valtaama journalisti yleensä torjuu houkutuksen häipyä kesken työpäivän, robotteja sopimukset, lojaliteetit, rahantarve tai rakkaus työhön eivät juuri taida sitoa.

Tuskin STT-Lehtikuvalta Helsingissä tammikuussa karannut kuvauskopterikaan palaa siksi, että tajuaa tehneensä epäreilusti kaukosäätimen varteen jääneelle kuvaaja **Kainulaiselle** tai päätoimittaja **Petterssonille**, joka lupaili kopterin löytäjälle pullakahveja.

Mutta jos yllätyskäänne sittenkin tapahtuu, STT kyllä varmasti tiedottaa siitä laajasti lehdissä.

Nina Erho

Nyt nostetaan kissa ja einespitsa pöydälle

Eduskuntavaaleihin on tämän lehden ilmestyessä enää 73 päivää, ja ehdokkaat täyttävät vaalikonevastauksiaan yötä myöten. Onneksi me toimittajat keksimme heille arvioitavaksi nokkelia väitelauseita, kuten ”Kissat ovat fiksumpia kuin koirat”, ”Aina kannattaa tunnustaa, jos pettää” tai ”Syön enemmän eines- kuin kotiruokaa”.

Näitä poliittista arvopohjaa avaavia teemoja, euron haittojen ja Nato-kannan ohella, tenttaa ehdokkailta *Ilta-Sanomat*. Lehdestä ei *Journalistin Takasivua* varten haluttu kommentoida, miten kysymykset on valittu tai kummat ovat fiksumpia, kissat vai koirat.

Tampereen yliopiston tuoreen tutkimuksen mukaan toimittajat myöntävät omien mieltymyksiensä vaikuttavan uutisten aihevalintoihin ja näkökulmiin. Tutkimuksen hengessä *Journalisti* haastaakin kollegat paljastamaan kantansa lukijoiden arvioitaviksi. Oletteko kaltaisiani tuon tuosta einesruokaan sortuvia koiraihmisiä, joiden mielestä pettämisen tunnustamista ei voi aina suositella? On korkea aika nostaa tämäkin median vinouma pöydälle.

Marja Honkonen

Teemu 2.0

Urheilulehdessä (3/2015) moitittiin suomalaista NHL-journalismia pinnalliseksi. Kiekkoliigaa pelataan Suomen aikaa öisin, joten suomalaistoimittajat katsovat peleistä aamuvuoroon tullessaan korkeintaan koosteet, ja lukevat tilastot. Otsikoita ei juurikaan revitä siitä miten joukkueiden voimasuhteet vaihtelevat, vaan siitä, onko **Valtteri Filppula** tai **Mikko Koivu** nakuttanut tililleen syöttöpisteen.

Yle Urheilun ja YleX:n nettisivujen urheilutoimitus uskaltautui kuitenkin pari viikkoa sitten syvälle ilmiöjournalismin puolelle. **Teemu Selänteen** uran jatkosta ei taida enää irrota spekuloitavaa, mutta onneksi Anaheimin suuri poika on aktivoitunut sosiaalisessa mediassa, siellähän toimittajat muutenkin hengailevat.

Ylen netissä Selänteen ”Twitter-uran” alkumetrejä seurattiin jännittyneenä. Ensin uutisoitiin, miten Selänne on liittynyt Twitteriin, ”eikä seuraa juuri ketään.” Ensimmäiset twiitit raportoitiin innostuneesti. Teemu-hekuman huippu saavutettiin, kun ex-kiekkoilija ilmoittautui **Mikko Ilosen** mailapojaksi postaamalla lystikkään kuvan itsestään golf-vermeissä.

Selänne on twiittaillut sittemminkin. Ylen fokus on palautunut torjuntaprosentteihin ja pistepörssiin. Se tuntuu ihanan tavalliselta.

Manu Haapalainen

Yleisönosasto

Jari Peltonen